

Numer Specjalny

Wiadomości KSN

Biuletyn Informacyjny Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

Nr 7-8(148-149)A lipiec - sierpień 2008 r.

Solidarność

„Wiadomości KSN” są dostępne na stronie internetowej KSN On line pod adresem :<http://www.solidarnosc.org.pl/~ksn>

**Zestawienie zbiorcze opinii nadesłanych do KSN w odpowiedzi na
„Projekt Założeń Reformy Systemu Nauki i
Reformy Systemu Szkolnictwa Wyższego”
przedłożony przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego,**

opracowane przez Jolantę Wierzbicką

Warszawa, 11 czerwca 2008 r.

SPIS TREŚCI

J. Sobieszczęński – Słowo wstępne. Uwagi szczegółowe do projektu: 1. Szkolnictwo wyższe. • Zarządzanie szkołami wyższymi. • Model kariery akademickiej. • Finansowanie szkolnictwa wyższego. • Dydaktyka.	2. Nauka. • Zmiany w zarządzaniu kapitałem ludzkim. • Zmiany proinnowacyjne. Uwagi ogólne do projektu: • Uniwersytet Gdański. • Regionalna SN NSZZ „S” Regionu Śląsko-Dąbrowskiego. • Regionalna SN NSZZ „S” Regionu Ziemi Łódzkiej • KZ NSZZ „S” Uniw. Humanistyczno-Przyrodniczego w Kielcach. • KZ NSZZ „S” AGH w Krakowie. • KZ NSZZ „S” IMDW w Warszawie.
---	---

SŁOWO WSTĘPNE

W połowie kwietnia zwróciłem się do organizacji zakładowych „Solidarności” w uczelniach i placówkach naukowych o nadesłanie uwag i opinii o dokumencie „Projekt Założeń Reformy Systemu Nauki i Reformy Systemu Szkolnictwa Wyższego” przedłożonym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Czas na opiniowanie dokumentów to najczęściej dwa tygodnie lub miesiąc, więc mało jest tego czasu. Chcieliśmy mieć możliwość zapoznania się z tymi opiniami przed przygotowaniem projektu stanowiska Rady KSN w tej sprawie. Organizacje zakładowe miały więc jeszcze mniej czasu, a dokument przygotowany przez zespół ministerialny nie był bagatelny i był dość obszerny. Za nadesłanie w ciągu tygodnia opracowań należą się wyrazy uznania kolegom i koleżankom z organizacji zakładowych: NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” AGH w Krakowie, Komisji Zakładowej NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” IMGW w Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Komisji Zakładowej NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach, Komisji Zakładowej NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” Uniwersytetu Gdańskiego, Regionalnej Sekcji Nauki NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” Regionu Śląsko-Dąbrowskiego, Komisji Zakładowej NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” z Uniwersytetu Śląskiego, Regionalnej Sekcji Nauki NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” Regionu Ziemi Łódzkiej.

W opinii ogólnej o projekcie reformy przyjętej przez Radę KSN większość tekstu pochodziła z nadesłanych opracowań.

Opinia ogólna, choć obszerna, bo obejmująca 5 stron nie uwzględniała szeregu odniesień do szczegółowych propozycji zawartych w projekcie reformy. Aby nie stracić bogatego materiału nadesłanego przez organizacje zakładowe została zgłoszona propozycja sporządzenia opracowania zbiorczego, zawierającego uwagi do poszczególnych propozycji projektu reformy. Zadania tego podjęła się Przewodnicząca Komisji Zakładowej w Uniwersytecie im. Stefana Wyszyńskiego, kol. Jolanta Wierzbicka, wspomagana przez kol. Jerzego Olędzkiego. Bardzo dziękuję za wykonanie tej pracy.

Konstrukcja opracowania zbiorczego jest następująca: kolejno, po zacytowaniu treści punktu z projektu reformy (oznaczonego szarym tłem) zamieszczone są uwagi nadesłane przez organizacje zakładowe, z zaznaczeniem czy jest to odniesienie pozytywne, czy negatywne. W kilku przypadkach zamieszczono dodatkowo uwagi autorów opracowujących zestawienie, oznaczono je kursywą i inną czcionką (Arial).

Reformowanie nauki i szkolnictwa wyższego to proces ciągły, choć od wielu lat w naszym przekonaniu mamy znaczne opóźnienie. Zebrane opinie będą materiałem, do którego warto będzie sięgać w dalszej debacie.

Janusz Sobieszkański

Od Redakcji:

Opinię KSN NSZZ „Solidarność” o „Projekcie założeń reformy systemu nauki i szkolnictwa wyższego” zamieszczono w poprzednim numerze „Wiadomości KSN” nr 5-6(147-148).

UWAGI SZCZEGÓŁOWE DO PROJEKTU

SZKOLNICTWO WYŻSZE

VI. Zarządzanie szkołami wyższymi.

• Wykreowanie najlepszych i najnowocześniejszych uczelni flagowych.

POZYTYWNE

Szczególne wspieranie uczelni flagowych.

Tak, ale tylko wówczas, gdy byłby to oddolny samoistny proces wynikający z rzeczywistych potrzeb tworzenia takich „ośrodków wiodących” przez czołowe podstawowe jednostki organizacyjne uczelni wykazujące się wysokimi osiągnięciami naukowymi w zakresie wspólnym dla tych jednostek.

NEGATYWNE

Zdecydowanie nie. Taki proces trwa i powinien trwać ciągle, ale nie należy wymuszać go odgórnie przepisami ustawowymi i działaniami administracji rządowej, w krótkim horyzoncie czasowym.

Nie, jeżeli proces taki miałby być realizowany odgórnie, biurokratycznie, kosztem pozostałych ośrodków. Nie również wówczas, jeżeli obejmowałby całe uczelnie jako tzw. „okręty flagowe”.

Niewielka liczba flagowych uczelni zagraża polskiej nauce, kulturze, cywilizacji i kulturotwórczej roli ośrodków akademickich w Polsce. Zdeprecjonowane w ten sposób pozostałe uczelnie będą słabo uczestniczyć w procesach kulturotwórczych, co na dłuższą metę zagraża naszej tożsamości narodowej i polskiej racji stanu.

Zdecydowany sprzeciw budzi dążenie do wyodrębnienia uczelni flagowych. Nie należy dekretować z góry takiego podziału uczelni publicznych.

Uważamy za niedopuszczalną strategię polegającą na administracyjnym de facto ograniczeniu możliwości prowadzenia badań naukowych do uczelni flagowych.

• Powiązanie uczelni z sektorem gospodarczym poprzez realizację badań i kierunków studiów na zamówienie oraz udział przedstawicieli sektora gospodarczego w zarządzaniu uczelnią (w składzie konwentu)

POZYTYWNE

Tak, ale w zakresie realizacji badań i kierunków studiów.

NEGATYWNE

Nie, w zakresie współzarządzania uczelniami publicznymi przez podmioty gospodarcze poprzez obligatoryjne konwenty, bez ich wyraźnej odpowiedzialności za podejmowane tam decyzje.

• Umiejdzynarodowienie uczelni poprzez międzynarodowe programy badawcze, politykę zatrudnienia i zwiększenie liczby studentów spoza kraju.

POZYTYWNE (warunkowo)

Kierunkowo tak, ale bez popierania takich celów „w ciemno”, bez uprzedniego wskazania przez projektodawców przynajmniej bliższych założeń tych ogólnych rozwiązań.

Program działań:

1. Opracowanie strategii rozwoju szkolnictwa wyższego.

POZYTYWNE (warunkowo)

Tak, ale chyba jakiejś zupełnie nowej strategii, bo poprzednie władze MNiSW już przygotowywały i ogłaszały takie projekty, a nikt dotychczas wyraźnie nie poinformował o ich unieważnieniu.

2. Przeniesienie PWSZ pod nadzór samorządu wojewódzkiego z zagwarantowaniem im autonomii w sprawowaniu władztwa i zarządu oraz zmniejszenie wymogów kadrowych do 2+4+2 (pozostawienie nadzoru MNiSW nad jakością zajęć dydaktycznych).

NEGATYWNE

Zdecydowanie nie, ponieważ samorządy nie mają środków finansowych na tak kosztowne zadanie. Propozycja może się więc sprowadzać praktycznie do odcięcia PWSZ przynajmniej od części dotychczasowych środków z budżetu państwa na ich działalność.

WĄTPLIWOŚCI

Ryzykowne również wydaje się przeniesienie PWSZ pod nadzór samorządu wojewódzkiego, który, mając wiele różnych problemów i ograniczonych środków finansowych będzie wybierał inne priorytety. Poza tym zmniejszenie wymogów kadrowych może prowadzić do obniżenia poziomu. *Należałoby dodać tu:* Samorządy powinny mieć możliwość wspierania uczelni, np. poprzez stypendia, dofinansowanie do stołówek i akademików, dofinansowania infrastruktury uczelni ...

3. Przekształcenie kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów językowych i kolegiów pracowników służb społecznych w PWSZ lub szkoły policealne

NEGATYWNIE

Raczej nie. Zmiana czysto biurokratyczna, formalna. Tego rodzaju zmiany niewiele wnoszą w rzeczywistość funkcjonowania tych jednostek.

4. Rozpoczęcie akcji wyodrębniania uczelni flagowych - uniwersytetów badawczych poprzez wyłonienie jednostek prowadzących najlepsze kierunki studiów i najwyższej jakości badania, mających najwyższy poziom innowacyjności oraz najnowocześniejszych zarządzanych (tzw. Krajowe Naukowe Ośrodki Wiodące -KNOW).

WĄTPLIWOŚCI

Zarządzana odgórnie akcja prowadzić będzie do deprecjacji i ograniczenia szans rozwoju dla ponad 2/3 wyższych szkół publicznych w Polsce na rzecz stwarzania preferencyjnych warunków finansowania rozwoju uczelni i tak już uzyskujących zwiększone dotacje na dydaktykę i badania naukowe w ramach dotychczasowego systemu.

INNA PROPOZYCJA

Można natomiast rozważyć specjalne dofinansowanie nie całych „uczelni flagowych” lecz „flagowych podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni”, niezależnie od tego, na której uczelni one występują. Zamiast odgórnych, administracyjnych decyzji wyłaniających preferowane „uczelnie flagowe” zapewni się rzeczywistą konkurencyjność między tymi podmiotami, na których dydaktyka i badania są prowadzone, czyli właśnie między podstawowymi jednostkami organizacyjnymi uczelni, niezależnie od tego, w skład jakiej to uczelni taka przodująca jednostka wchodzi.

Postulujemy wyodrębnianie kierunków flagowych zamiast uczelni flagowych.

5. Przeniesienie nadzoru nad uczelniami resortowymi na rzecz ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego oraz określenie specjalnych warunków ich funkcjonowania.

POZYTYWNIE

Raczej tak. Takie rozwiązanie było zawarte we wstępnym projekcie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym uchwalonej 27 lipca 2005 r., ale w trakcie prac nad projektem zostało ono wówczas odrzucone na rzecz rzekomo bardziej kompetentnego, specjalistycznego nadzoru przez właściwych ministrów resortowych.

pkt 5 i 11. Popieramy stanowisko prezentowane w pkt 5 i 11, a dotyczące programu działań powodujących, że wszystkie uczelnie będą podlegać Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

6. Promowanie najbardziej innowacyjnych rozwiązań przyjmowanych przez uczelnie poprzez doroczną Nagrodę Premiera w dziedzinie „Innowacyjna Uczelnia” w kategorii „Nowoczesne Zarządzanie”.

POZYTYWNIE

Raczej tak, tego rodzaju różnych inicjatyw nagród i wyróżnień za najbardziej innowacyjne rozwiązania nigdy nie jest za wiele.

7. Pomoc we wdrażaniu elektronicznych form zarządzania uczelniami (systemu wirtualnej uczelni) z wykorzystaniem Internetu do:

- kontaktów z administracją uczelni,

POZYTYWNIE

Tak, trzeba odpowiednio korzystać z nowoczesnych form elektronicznych zarządzania.

- korzystania z cyfrowej legitymacji studenckiej oraz bankowych kart stypendialnych,

POZYTYWNIE

Tak, trzeba odpowiednio korzystać z nowoczesnych form elektronicznych zarządzania.

- korzystania z elektronicznych zasobów dydaktycznych, baz danych czasopism i publikacji naukowych.

POZYTYWNE

Tak, trzeba odpowiednio korzystać z nowoczesnych form elektronicznych zarządzania.

Również w skali kraju należałoby rozwiązać problem dostępu do baz danych, czasopism i publikacji naukowych, co pozwoliłoby zmniejszyć negatywne skutki ewentualnego różnicowania finansowania badań dla różnych ośrodków.

8. Wdrożenie zaawansowanych (informatycznych) narzędzi zarządzania szkolnictwem wyższym, w tym benchmarkingu (z poziomu MNiSW i samych uczelni).

WĄTPLIWOŚCI

Wyjaśnienia i szczegółowego opisu wymagają zasady benchmarkingu dla szkolnictwa wyższego.

9. Włączenie informatyzacji szkolnictwa wyższego do planu informatyzacji państwa.

POZYTYWNE

Tak, tym bardziej, że polska ma tutaj na tle innych krajów niemałe zapóźnienia.

Popieramy i uważamy za najbardziej istotną informatyzację uczelni i utworzenie systemu wirtualnej uczelni na zasadach wspólnych dla wszystkich uczelni i przy założeniu, że uczelnie będą właścicielami licencji oprogramowania, co pozwoli na zmniejszenie kosztów opracowania i wdrożenia systemu, a zasadniczo zmniejszy koszt ich eksploatacji i rozwoju. Sytuacja, w której kraj posiadający studentów odnoszących olbrzymie sukcesy światowe w programowaniu, skazuje się na nieskoordynowane zakupy niedopracowanych i niepowiązanych ze sobą systemów czysto komercyjnych jest naszym zdaniem skandaliczna. Na tym polu, naszym zdaniem, jest możliwość zastosowania partnerstwa publiczno-prywatnego przy założeniu, że produkt finalny jest licencjonowany dla uczelni lub posiada licencję GPL.

10. Stworzenie Centrum Kompetencyjnego na bazie zintegrowanych systemów zarządzania uczelniami.

WĄTPLIWOŚCI

Wątpliwe, co do samej koncepcji tego rodzaju integracji poprzez specjalne centrum kompetencyjne.

11. Przeniesienie uprawnień nadzorczych nad zarządzaniem majątkiem uczelni do wyłącznej kompetencji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

NEGATYWNE

Raczej nie, ministerstwo nauki i szkolnictwa wyższego nie posiada specjalistycznych służb do realnego sprawowania takiego nadzoru. Tego rodzaju służby są już natomiast w Ministerstwie Skarbu, wyspecjalizowanym w nadzorze nad majątkiem skarbu państwa. Wątpliwości budzi też sam zamysł takiego nadzoru nad zarządzaniem przez uczelnie ich majątkiem.

12. Przeprowadzanie audytu nieruchomości uczelni, stworzenie bazy nieruchomości publicznych szkół wyższych.

WĄTPLIWOŚCI

Wątpliwy cel, duże koszty audytu, naruszenie autonomii uczelni.

13. Wprowadzenie zmian w ustawie - Prawo o zamówieniach publicznych, ułatwiających gospodarowanie mieniem uczelni.

POZYTYWNE

Raczej tak, ale z jakimiś mechanizmami skuteczniej przeciwdziałającymi możliwym nadużyciom przy zakupach dóbr i usług.

Wprowadzenie zmian w ustawie – Prawo o zamówieniach publicznych znacznie ułatwiłoby funkcjonowanie uczelni.

Za istotne uważamy zmiany w ustawie o zamówieniach publicznych – jak wykazuje praktyka, jej stosowanie powoduje często znaczne zwiększenie, a nie zmniejszenie kosztów zakupu pomimo stosowania kryterium 100% ceny (występuje efekt zmniejszenia zainteresowania oferentów powodujący znaczny wzrost cen wobec realnego upośledzenia konkurencji).

14. Wspieranie działań konsolidacyjnych publicznych i niepublicznych szkół wyższych (premiowanie konsolidacji).

POZYTYWNE

Wspieranie działań konsolidacyjnych uczelni publicznych i prywatnych musi następować wg ściśle ustalonych zasad ustawowych i przy pełnej jawności finansowania. Nie zgadzamy się na znane nam przypadki faktycznego uwłaszczania się na mieniu publicznym.

WĄTPLIWOŚCI

Bardzo wątpliwe jest samo narzucanie działań konsolidacyjnych uczelni publicznych i niepublicznych, zwłaszcza poprzez specjalne premiowanie tych działań.

15. Wzmocnienie autonomii uczelni w realizacji władztwa administracyjnego i zarządzania.

WĄTPLIWOŚCI

Niejasna propozycja, jako hasło „wzmocnienie autonomii” jest niby oczywiste, ale w realizacji może to być tylko autonomia do zmagania się z kłopotami coraz bardziej nie dofinansowywanych przez państwo uczelni publicznych, o czym mogą też świadczyć niektóre propozycje szczegółowe zawarte w niniejszym wykazie planowanych działań.

Niespójne wydaje się również dążenie z jednej strony do popierania autonomii uczelni, a z drugiej przeniesienia uprawnień nadzorczych nad zarządzaniem majątkiem uczelni do kompetencji MNiSW.

16. Wprowadzenie ustawowego obowiązku opracowania 4-letnich planów strategicznych uczelni i oceny stopnia wykonania planu.

WĄTPLIWOŚCI

Bardzo wątpliwe. Dla kogo te plany, kto będzie określał niezbędną ich zawartość, a także kto będzie oceniał wykonanie tych planów? Jak taki nakaz ma się do deklaracji potrzeby wzrostu autonomii uczelni.

17. Wzmocnienie roli konwentu jako organu uchwalającego wspólnie z senatem strategię rozwoju uczelni i rozliczającego władze uczelni z realizacji tej strategii.

WĄTPLIWOŚCI

Wątpliwe, konwent musiałby mieć też najpierw pewne, konkretne zobowiązania wobec uczelni, a nie tylko prawo zobowiązania uczelni do realizacji danej strategii jej rozwoju i jeszcze do rozliczania władz autonomicznej uczelni z wykonania tej strategii.

Uważamy, że w uczelni publicznej najwyższym organem kolegialnym jest senat, który powinien współpracować z konwentem tak, jak z radami wydziałów.

18. Wzmocnienie kompetencji rektora w zakresie zarządzania uczelnią wobec organów kolegialnych.

PROPOZYCJA

Wzmocnienie kompetencji rektora wobec organów kolegialnych uczelni mogłoby nastąpić pod następującymi warunkami:

- wzmocnienie roli organów kolegialnych w uchwalaniu strategii i kierunków rozwoju i działania uczelni,
- realne zwiększenie możliwości kontrolowania rektora przez organa kolegialne (w tym związki zawodowe) ze znacznym ułatwieniem możliwości jego odwołania w razie przekraczania uprawnień lub nierealizowania uchwalonej strategii,
- wzmocnienie merytoryczne rektora przez profesjonalnie przygotowaną do zarządzania kadrę administracyjną, które to przygotowanie obecnie przedstawia wiele do życzenia,
- osobistą, bezpośrednią, w tym również karną, odpowiedzialność rektora za swoje działania.

Uważamy również za konieczne ułatwienie możliwości zaskarżania i badania zgodności z prawem przez sądy zarówno działań rektora, jak i organów kolegialnych uczelni w taki sposób, aby z jednej strony nie paraliżowało to możliwości działania, a z drugiej umożliwiało kontrolę zarówno samego działania, jak i aktów prawnych tworzonych przez uczelnię. Jest to szczególnie istotne wobec planów zwiększenia samodzielności uczelni.

WĄTPLIWOŚCI

Rozwiązanie wątpliwe. Jest to utrzymywanie dość archaicznego modelu zarządzania uczelnią, podczas gdy bardziej przydałaby się już zmiana tego modelu poprzez wprowadzenie modelu zarządzania „menedżerskiego”, „kancelarskiego” mieniem uczelni.

Nie wiadomo, co oznaczać może wzmocnienie kompetencji rektora wobec ciał kolegialnych.

NEGATYWNIE

Uważamy, że dodatkowe wzmocnienie kompetencji rektora wobec organów kolegialnych jest bardzo niebezpieczne, skoro jest tendencja do wzmocnienia pozycji wydziału (dziekana) jako jednostki organizacyjnej uczelni. Taka polityka jest już realizowana w wielu polskich uczelniach, szczególnie takich, które posiadają wiele wydziałów.

Uważamy, że pozycja rektora jest obecnie bardzo silna i jej dalsze wzmacnianie byłoby sprzeczne z zasadą demokratycznego i samorządnego funkcjonowania społeczności akademickiej.

19. Upowszechnienie zasady kontraktowego zatrudniania nowych nauczycieli akademickich (konieczna zmiana KP).

POZYTYWNI

Nowych tak, a z odpowiednią ochroną praw nabytych pracowników już zatrudnionych.

NEGATYWNI

Pkt I. 19 i I. 20 Upowszechnienie zasady kontraktowego zatrudniania nowych nauczycieli i ograniczenie mianowania wyłącznie do profesorów tytularnych. Nowa ustawa w sposób radykalny osłabiła pozycję zawodową nauczycieli akademickich wprowadzając jako zasadę zatrudnianie ich na podstawie umowy o pracę, a nie mianowania. Dalsze osłabianie tej pozycji nie znajduje uzasadnienia.

Niewłaściwe wydaje się upowszechnianie zasady kontraktowego zatrudniania NA, a równocześnie zatrudniania na podstawie mianowania (łączy się z uprawnieniami do stanu spoczynku) tylko profesorów tytularnych.

PROPOZYCJA

Należałoby dodać: System kontraktowego zatrudniania wymaga zmiany warunków płacy i pracy tak, aby pracownik był mobilny. Obecna sytuacja finansowa pracowników generuje przywiązanie do miejsca stałego zamieszkania. Tylko nieliczni mogą sobie pozwolić na wynajęcie mieszkania w innym mieście, a co dopiero przeprowadzkę z całą rodziną.

Dlatego podstawą zatrudnienia powinno być zatrudnienie na czas nieokreślony. Zatrudnienie na czas określony uniemożliwia otrzymanie kredytów z banku i zwalnia kierowników i dyrektorów z odpowiedzialności. Złego pracownika zawsze można zwolnić, ale trzeba to uzasadnić.

Upowszechnienie zasady kontraktowego zatrudniania nowych nauczycieli akademickich byłoby możliwe pod następującymi warunkami:

- utworzenie na uczelniach tzw. minimum kadrowego, dotyczącego wszystkich stanowisk nauczycielskich, pracowników zatrudnionych na zasadzie mianowania i podlegających okresowym ocenom;
- stworzenie mechanizmów ustawowych rotacji pracownika pomiędzy zatrudnieniem kontraktowym i mianowaniem;
- dotatkowa gratyfikacja finansowa pracowników zatrudnionych na kontraktach w stosunku do tych zatrudnionych na podstawie mianowania. Pozwoli to stworzyć naturalny mechanizm zachęcający zatrudniających się do wyboru takiej jego formy;
- modyfikacja KP w takim kierunku, aby status pracownika zatrudnionego na kontrakcie był taki sam, jak pracownika zatrudnionego na stałe (w rozumieniu obecnego KP).

20. Zatrudnianie na podstawie mianowania (łączy się z uprawnieniami do stanu spoczynku) dopiero po uzyskaniu profesury tytularnej.

NEGATYWNI

Nie, mianowanie również na innych stanowiskach, po jednym lub dwóch kilkuletnich okresach zatrudnienia kontraktowego. Poza tym „profesura tytularna” powinna podlegać ochronie dóbr nabytych, ale bez jej dalszego kulturowania, jako rozwiązania sprzecznego z zasadą niezależności decyzji kadrowych uczelni od politycznej instytucji państwa – jaką jest prezydent RP.

Uważamy, że liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych na podstawie mianowania powinna obejmować nie tylko grupę po uzyskaniu profesury tytularnej.

21. Przeprowadzenie etatyzacji kadry na poziomie uczelni w powiązaniu z regułami finansowania uczelni publicznych.

NEGATYWNI

Zamysł w praktyce może się ograniczyć do dalszego zmniejszania nakładów publicznych na funkcjonowanie uczelni publicznych.

22. Obowiązkowe przeprowadzanie ocen postępów naukowo-dydaktycznych nauczycieli akademickich co 2 lata i przed końcem umowy o pracę. Ocena pracownika jako podstawa decyzji o przedłużeniu zatrudnienia.

NEGATYWNI

Okres za krótki, biorąc pod uwagę co najmniej trzyletni czas realizacji wielu badań stosowanych.

Uważamy, że 2-letni okres oceny postępów naukowo-dydaktycznych jest za krótki, szczególnie w przypadku nowo zatrudnionych nauczycieli akademickich. Proponujemy ocenę co 3 lata.

Budzi zastrzeżenia częstotliwość ocen nauczycieli akademickich (co 2 lata). Wydaje się wystarczający okres 4 lat.

POZYTYWNI

Uważamy, że przeprowadzanie ocen okresowych pracowników naukowo-dydaktycznych powinno być zróżnicowane w zależności od zajmowanego stanowiska i naturalnych cykli realizowania badań i pracy dydaktycznej oraz powinno na ogół następować co 4, a nie co 2 lata. Uważamy również za konieczne opracowanie ustawowych zasad takiej oceny.

PROPOZYCJA

Ocenianie pracowników powinno być utrzymane, pod warunkiem, że opracowane zostaną zasady uwzględniające zalecenia Europejskiej Karty Naukowca. Oceny nauczyciela akademickiego powinno się dokonywać co cztery lata lub na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej uczelni, a nie jak proponuje „Projekt...” co dwa lata. Ocena, kontrola rozwoju powinna odbywać się w realnych, ze względu na charakter pracy okresach. Proponowany okres dwuletni jest zbyt krótki.

Ocnom powinni być poddawani także sprawujący funkcje kierownicze - zgodnie z logiczną zasadą, że większym złem dla uczelni jest zły rektor, dziekan czy dyrektor, niż paru złych asystentów.

Wprowadzenie zaleceń Europejskiej Karty Naukowca do polskiego systemu prawnego jest rzeczą fundamentalną. Karta stanowi, że wszyscy powinni być oceniani według jednakowych, przejrzystych kryteriów. Takie kryteria są podstawą systemu oceny. Szczegółowe zasady powinny być dopasowane do specyfiki różnych dziedzin nauki, ale Karta postuluje również ocenę przez niezależne komisje, a w przypadku profesorów komisje międzynarodowe. Za doświadczonego naukowca Karta uznaje posiadacza stopnia doktora.

23. Wprowadzenie kadencji stanowisk kierowniczych na uczelniach (w katedrach, zakładach i instytutach).

POZYTYWNE

Raczej tak, ale zdecydowanie bardziej skuteczne będzie wprowadzenie obligatoryjności przeprowadzania rzeczywistych konkursów na stanowiska kierownicze.

Na poparcie zasługuje też w rządowym projekcie zamiar skutecznego przeciwdziałania niemal powszechnemu obecnie zjawisku kumoterstwa i nepotyzmu w zatrudnieniu, nasilających się zwłaszcza w szkołach wyższych, z których niejedna zasługuje już na miano „uczelni rodzinnej”. Powszechne i rzeczywiste konkursy przy zatrudnianiu i powierzaniu funkcji kierowniczych w zakładach, katedrach i instytutach (których obchodzenie skutkowałoby poważnymi sankcjami dla uczelni łamiących obiektywny, merytoryczny i proceduralny przebieg konkursów) poprzez różne formy pozwoliłyby dotychczasowy bieg rzeczy odwrócić. Należałoby też wprowadzić, przynajmniej w kilkuletnim początkowym okresie wprowadzania reformy, zakaz udziału w konkursie tych kandydatów, którzy na uczelni, na której odbywa się konkurs, ukończyli studia doktoranckie i uzyskali tam stopień naukowy doktora.

Wprowadzenie kadencji stanowisk kierowniczych. Popieramy gorąco kadencyjność stanowisk.

24. Wprowadzenie obowiązku upublicznienia dorobku naukowego nauczycieli akademickich.

POZYTYWNE

Zdecydowanie tak, jest to również niezbędny element wdrażania nowego modelu kariery naukowej opartego na ocenie dorobku naukowego uzyskanego przez danego nauczyciela akademickiego.

Na pełne poparcie zasługuje zamysł wprowadzenie obligatoryjnej jawności dorobku naukowego (na stronach internetowych) i jawności rezultatów badań finansowanych w ramach grantów, niezbędnej dla rzeczywistego wypełniania społecznej roli nauczyciela i uczonego.

Popieramy gorąco obowiązek upublicznienia dorobku naukowego nauczycieli akademickich.

25. Realizacja motywacyjnej polityki wynagrodzeń.

POZYTYWNE

Realizacja motywacyjnej polityki wynagrodzeń powinna być realizowana z dodatkowych środków poza dotacją podstawową oraz oparta o jasne i przejrzyste kryteria.

WĄTPLIWOŚCI

Hasło oczywiście słuszne, ale bez pokrycia, ponieważ obecnie też nie ma przeszkód formalnych, aby prowadzić „motywacyjną politykę wynagrodzeń”. Ciągłe brak natomiast najważniejszego - czyli zapewnienia przez państwo odpowiednich środków finansowych na realizację takiej polityki.

Program działania – „Realizacja motywacyjnej polityki wynagrodzeń” oparty jest na frazesie, gdyż wynagrodzenia z istoty swej pełnią funkcję motywacyjną. Podobnie oczywisty jest postulat wzmocnienia autonomii uczelni, gdyż trudno byłoby wyobrazić sobie Rząd stawiający sobie cel przeciwny – ograniczanie autonomii. W wielu przypadkach nie można ustalić, kto ma realizować poszczególne cele – ustawodawca, minister czy organy szkoły wyższej (np. kto i jak realizować ma cel polegający na odmłodzeniu kadry naukowej). Nie została rozstrzygnięta zasadnicza kwestia – finansowania szkolnictwa wyższego.

Polityka motywacyjna (p. 25) powinna uwzględniać w wynagrodzeniach relację 1:1:2:3 między grupami pracowniczymi.

Motywacyjna polityka wynagrodzeń, ale związana z systemem stypendiów.

Niskie wynagrodzenia są przyczyną nieatrakcyjności kariery akademickiej nie tylko wśród młodych ludzi. Ponadto, zapewnienie odpowiednich wynagrodzeń, atrakcyjnych i konkurencyjnych z rynkiem pracy, pozwoli w przy-

szłości wyeliminować dwuetatowość. Projekt nie proponuje żadnej konkretnej regulacji wynagrodzeń, nie traktuje wynagradzania nauczycieli jako integralnej części podnoszenia efektywności nauczania i prowadzenia badań naukowych. Mówi tylko o realizacji motywacyjnej polityki wynagrodzeń (wg jakich zasad?) i uelastycznieniu systemu wynagradzania nauczycieli akademickich poprzez granty, bez zagwarantowania minimalnej wysokości stałego wynagrodzenia.

Zdaniem NSZZ „Solidarność” system wynagradzania powinien być skorelowany ze średnią płacą w sferze gospodarki narodowej.

Problem finansowania uczelni niepublicznych należy rozpatrywać w kategoriach podatnika, który raczej nie chce finansować prywatnych przedsięwzięć.

Perspektywa długoterminowa:

- **Rozpoczęcie ograniczania dwuetatowości na polskich uczelniach.**

WĄTPLIWOŚCI

Dwuetatowość może być skutecznie ograniczana wówczas jeżeli przestanie być wymuszana niedostatecznym poziomem wynagrodzeń w uczelni będącej podstawowym miejscem pracy nauczyciela akademickiego, na co dotychczas państwo nie przeznaczają niezbędnych środków.

POZYTYWNE

Popieramy ograniczenie dwuetatowości zatrudniania na polskich uczelniach, ale równoległe z tym postulatem powinny wzrastać wynagrodzenia. Należy zawęzić widełki płacowe poprzez podniesienie dolnej granicy, gdyż tylko mały procent nauczycieli akademickich ma podstawowe wynagrodzenie w granicach średniej dla danej grupy, większość jest w dolnych widełkach.

Popieramy ograniczenie wieloetatowości rozumianej poprzez możliwość jednokrotnego zaliczenia nauczyciela akademickiego i pracownika naukowo-badawczego do minimum kadrowego (w rozumieniu ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”).

PROPOZYCJA

Likwidacja wieloetatowości. **Należałoby zamienić na: Dążenie do likwidacji wieloetatowości.**

Problem zapewnienia stabilnych form zatrudnienia jest podstawą rozwoju młodej, samodzielnej kadry naukowo-dydaktycznej.

Zatrudnienie nauczycieli akademickich powyżej asystenta powinno mieć charakter bezterminowy, z zastrzeżeniem prawa uczelni do zwolnienia pracownika nieprzydatnego.

Zatrudnienie na każdym stanowisku powinno odbywać się w wyniku konkursu otwartego.

Na kontrakty powinni być przyjmowani wyłącznie pracownicy naukowcy, nie biorący udziału w procesie dydaktycznym.

Propozycja likwidacji stabilizacji zatrudnienia, z wyjątkiem profesora tytularnego, wzmacnia system zależności i wprowadza mechanizm etatystyczny (tzn. utratę autonomii, także przez wytypowanie uczelni flagowych, według jakich kryteriów?).

II. Model kariery akademickiej

- **Uproszczenie procedury awansu naukowego poprzez likwidację kolokwium habilitacyjnego.**

POZYTYWNE

Zdecydowanie tak, ale to za mało – niezbędna jest likwidacja samej instytucji habilitacji, a nie tylko kolokwium habilitacyjnego będącego jedynie elementem procesu jej uzyskiwania.

Nasza ocena dotyczy tylko tych założeń, które z jednej strony są na tyle szczegółowe, że poddane mogą być ocenie, z drugiej zaś pośrednio lub bezpośrednio wpływają na sferę praw i interesów pracowników szkół wyższych.

Na ocenę **pozytywną** zasługuje „naszym zdaniem” likwidacja kolokwium habilitacyjnego, stanowiącego administracyjną ingerencję w politykę zatrudnienia prowadzoną przez szkoły wyższe i prowadzącą zwłaszcza w naukach humanistycznych do nadprodukcji prac pisanych wyłącznie w celu dalszego zatrudnienia w szkole wyższej.

Jest zrozumiałe, że projekt naruszający w wielu miejscach istniejący stan rzeczy w nauce i szkolnictwie wyższym w Polsce wywołał zasadnicze zastrzeżenia, a nawet protesty czołowych profitentów dotychczasowego systemu. Stąd ich zdecydowany sprzeciw, zwłaszcza wobec zamiaru reformatorów odstąpienia od dalszego utrzymywania postępowania habilitacyjnego. Nie chcą dostrzec, że habilitacja w istniejącym w naszym kraju kształcie nie występuje w

większości krajów zachodnich, a w tych, gdzie habilitacja obowiązywała, stopniowo się jednak od niej odchodzi. Zamiast habilitacji, projekt rządowy zakłada sumienną i efektywną pracę, której wyniki, zwłaszcza uznane w skali międzynarodowej, decydują o dalszym trwaniu zatrudnienia pracowników nauki i szkolnictwa wyższego, której ocena powinna być maksymalnie zobiektywizowana i dokonywana również z udziałem kompetentnych w danym zakresie uczonych z zagranicy. Obrońcy systemu habilitacyjnego zawiązują więc swoisty FJN, zwąc go Frontem Jedności Naukowców.

Ze swej strony chcemy jeszcze podkreślić nasze konsekwentne stanowisko, że opowiadamy się za jak najszybszym zlikwidowaniem archaicznej hierarchii obejmującej habilitację i tytuły profesorskie nadawane przez prezydenta RP, oczywiście z odpowiednim zapewnieniem praw nabytych w tym zakresie. Profesura powinna być tylko i wyłącznie określeniem stanowiska na uczelni. Wówczas traci sens dalsze utrzymywanie instytucji Centralnej Komisji d/s Stopni i Tytułów Naukowych, która i tak dotychczas nie daje sobie rady, aby zapobiec obniżeniu się poziomu doktoratów i habilitacji w Polsce i patologiom kadrowym w środowisku naukowym związanym nieodłącznie z funkcjonowaniem systemu habilitacyjno-tytułarnego.

Gorąco popieramy zmianę modelu kariery naukowej poprzez likwidację kolokwium habilitacyjnego. Uważamy za słuszny kierunek reformy umożliwiający zatrudnianie na podstawie upublicznionego dorobku naukowego i/lub dydaktycznego.

• **Zwiększenie mobilności kadry akademickiej poprzez obowiązkowe staże i zatrudnienie kontraktowe.**

POZYTYWNE

Częściowo tak, ale z równoczesnym zapewnieniem też niezbędnej stabilizacji kadry nauczycieli akademickich, np. po jedno- lub dwukrotnym okresie zatrudnienia kontraktowego.

• **Odmłodzenie kadry akademickiej, wprowadzenie systemu ocen dorobku naukowego opartych na ankietyzacji i internacjonalizacji,**

POZYTYWNE

Tak, jeżeli pod tym hasłem system ocen nie przerodzi się w zmodyfikowaną formę procesu uzyskiwania habilitacji – tylko pod inną nazwą.

Istniejący w Polsce model awansu akademickiego jest jednym z najbardziej skomplikowanych systemów nadawania stopni naukowych w świecie i doprowadził do luki pokoleniowej. Uproszczenie systemu i odmłodzenie kadry akademickiej uważamy za konieczne. Jednakże najważniejszą kwestią, niekorzystną, proponowaną w Projekcie jest utrzymanie tytułu profesora i dla tej grupy tworzenie szeregu wyjątków (np. zatrudnienie na podstawie mianowania). Oznacza to, że reforma z założenia nie spełni oczekiwań, jeśli jeden system restrykcyjny zostanie zastąpiony innym.

Szczególnie popieramy wszelkie działania mające na celu zwiększenie jawności zarządzania, jawności dorobku naukowego, jawności konkursów i przejrzystych zasad oceny dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego pracowników uczelni, zróżnicowanych w zależności od kierunku.

NEGATYWNE

„Odmłodzenie kadry akademickiej” (pkt II). Podstawowym kryterium oceny rozwoju kadry i awansu powinna być ocena dorobku, a nie wiek. Realizacja tego celu budzi **wątpliwości** co do zgodności z prawem pracy, które wyraźnie zakazuje dyskryminacji z uwagi na wiek.

• **Zachowanie tytułu profesora uprawniającego do zatrudniania na podstawie mianowania i tym samym użytkowania uprawnień do „stanu spoczynku”.**

WĄTPLIWOŚCI

Są tu dwie kwestie:

- 1) tytuł jako uprawnienie do zatrudnienia w drodze mianowania;
- 2) tytuł jako podstawa do uzyskania dodatku finansowego w „stanie spoczynku”.

Pierwsze uprawnienie należy poprzeć tylko dla osób mających tytuł w czasie wejścia zmiany ustawy w życie – na zasadzie ochrony praw nabytych. Drugie uprawnienie dotychczas nie występuje, a projektodawcy nie podali nawet ram wiekowych, w których okres ten będzie się mieścił - dlatego tak ogólnikowo nakreślone uprawnienie nie może zasługiwać na poparcie.

Program działań:

1. Wprowadzenie zasady jawności obrad Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów.

POZYTYWNIE

Przy tak rozległej skali reform proponowanych przez ministerstwo nie ma przeszkód, aby instytucję CKSiT zlikwidować jako element narzuconego po 1945 roku systemu sformalizowanej, wieloszczeblowej kariery naukowej. Tę część jej dotychczasowych obowiązków, która po reformie mogłaby okazać się niezbędna, należy powierzyć Państwowej Komisji Akredytacyjnej, modyfikując odpowiednio przepisy jej dotyczące.

2. Wdrożenie i uporządkowanie formalnych zasad uznawania stopni i tytułów naukowych uzyskiwanych zagranicą.

POZYTYWNIE

Zdecydowanie tak, ale tylko w taki sposób, który nie stworzy nowych barier dla uznawania tych stopni i tytułów.

3. Zachowanie tytułu profesora nadawanego przez Prezydenta RP.

NEGATYWNIE

Zdecydowanie nie, jako rozwiązanie sprzeczne z wielką kartą uniwersytetów europejskich – z zasadą niezależności decyzji kadrowych w uczelniach od decyzji organów politycznych państwa, w tym przypadku od prezydenta RP.

4. Likwidacja habilitacji jako stopnia naukowego.

POZYTYWNIE

Zdecydowanie tak, ale tylko wtedy, kiedy proces postępowania habilitacyjnego nie zostanie zastąpiony podobnym – co do istoty – uznaniowym postępowaniem kwalifikacyjnym, tylko o innej nazwie.

Wielostopniowa hierarchia stanowisk akademickich dawno już przestała być hierarchią spełnianych funkcji i posiadanej wiedzy; dlatego wystarczą w zupełności trzy stanowiska: profesor, profesor pomocniczy i asystent. Model kariery w polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki nie może dziś abstrahować od tego, co dzieje się w tym obszarze na świecie i bliżej - w Europie. Przyszła ustawa - reforma powinna stanowić, że stopień doktora jest najwyższym stopniem kwalifikacji zawodowej, a równocześnie jest jedynym stopniem naukowym. Naturalną konsekwencją tego jest uprawnienie doktorów do prowadzenia i recenzowania prac doktorskich. Doktor powinien brać udział w kształceniu kadry naukowej wtedy, gdy ma udokumentowane osiągnięcia naukowe, a rada wydziału uzna przedstawiony temat pracy doktorskiej podopiecznego za godny opracowania.

Popieramy likwidację habilitacji jako stopnia naukowego, ale to stanowisko jest sprzeczne z uproszczeniem procedury awansu naukowego poprzez likwidację kolokwium habilitacyjnego. ***Należałoby dodać: W wielu krajach, gdzie nie ma habilitacji, poziom nauki i szkolnictwa wyższego jest wyższy niż w Polsce. W obecnych warunkach habilitacja jest przeżytkiem powodujący skostnienie struktury hierarchicznej.***

WĄTPLIWOŚCI

Nasze **wątpliwości budzi też sprawa proponowanego modelu awansu naukowego** poprzez likwidację habilitacji. O ile można rozważać zasadność takiego rozwiązania, o tyle nieuzasadnione jest wprowadzenie w to miejsce kilku rodzajów stopni doktorskich bez wprowadzenia jasnych kryteriów ich przyznawania. Może lepiej zostawić model kariery, jaki jest i dla niego **opracować jasne i obiektywne kryteria osiągnięcia kolejnych stopni naukowych**.

5. Wprowadzenie „uprawnienia promotorskiego” jako certyfikatu będącego potwierdzeniem dojrzałości naukowej, uprawniającego do sprawowania opieki nad doktorantem i uczestnictwa w procedurze nadawania doktoratów (publikowanie w Internecie).

POZYTYWNIE

Zdecydowanie tak, ale podobnie jak w poprzednim punkcie propozycji: **tylko wtedy**, kiedy proces uzyskiwania „uprawnienia promotorskiego” nie będzie podobnym – co do swej istoty – uznaniowym postępowaniem kwalifikacyjnym dotyczącym uzyskania stopnia doktora habilitowanego, tylko teraz o innej nazwie, czyli uzyskania „uprawnienia promotorskiego”.

NEGATYWNIE

Wprowadzenie „uprawnienia promotorskiego”, które - jak obawiamy się - **może być przekształcone w odpowiednik habilitacji**.

6. Uzyskiwanie „uprawnienia promotorskiego” na wnioszek zainteresowanego, w wyniku procedury przeprowadzanej przed komisją zewnętrzną, na podstawie dorobku naukowego kandydata, ocenianego przy wykorzystaniu recenzji zewnętrznych, w tym przygotowywanych w uzasadnionych przypadkach przez ekspertów zagranicznych.

POZYTYWNIEM (warunkowo)

Tak, ale przy wprowadzeniu rozwiązań prawnych maksymalnie obiektywizujących kryteria obowiązujące przy uzyskiwaniu tego uprawnienia i maksymalnie redukujących jakiekolwiek elementy uznaniowości, mogące wystąpić w tym procesie.

PROPOZYCJA

Istotnym problemem, który wymaga pilnego rozwiązania jest utrzymanie odpowiedniej rangi doktoratów, obecnie traktowanych przez niektóre uczelnie w sposób zbyt liberalny. Jednak realizacja tego postulatu nie wymaga utrzymywania „doktora habilitowanego” ani tytułu profesora „państwowego”, lecz stworzenia takiego trybu nadawania doktoratów, który skutecznie zapobiegnie obniżaniu poziomu wymagań. Kluczem rozwiązań proponowanych w projektach poselskich (KSN z 2005 r.) „Prawa o szkolnictwie wyższym” jest pojęcie walidacji, traktowanej jako potwierdzenie poprzez zbadanie i wykazanie za pomocą obiektywnego dowodu, że dane wymagania są spełnione w rozpatrywanym przypadku (validation is the confirmation by examination and the provision of objective evidence that the particular requirements for a specific intended use are fulfilled). I tak walidacja pracy doktorskiej jest potwierdzeniem poprzez zbadanie i wykazanie za pomocą możliwie obiektywnych dowodów, że praca ta świadczy o przydatności jej autora w prowadzeniu badań naukowych. Walidację prac doktorskich przeprowadzają osoby mające uprawnienie walidacyjne, czyli uprawnienie do udziału w czynnościach przewodu doktorskiego.

Uprawnienie walidacyjne (w Projekcie uprawnienia promotorskie) nabywa promotor rozprawy doktorskiej po pomyślnym zakończeniu przewodu doktorskiego i wpisaniu jego osoby do rejestru prowadzonego przez Państwową Komisję Akredytacyjną. Osoby, które już mają tytuł naukowy profesora nadawany przez Prezydenta RP, lub które stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskały na podstawie dotychczasowych przepisów, uprawnienie walidacyjne uzyskują z mocy prawa.

Jednoznaczne i precyzyjne określenie mechanizmów weryfikacyjnych / walidacyjnych jest kluczem do reformy modelu kariery akademickiej pozbawionej lojalności korporacyjnej i względów dalekich od merytorycznych. Zachowanie tytułu profesora będzie blokadą dla wolnej myśli naukowej. To właśnie rozumny, szybki i uczciwie kontrolowany awans ma niezwykle wpływ na rozwój myśli naukowej i postęp w cywilizowanym świecie.

7. Pozostawienie uczelni możliwości decydowania o zatrudnianiu na stanowisku profesora (profesora nadzwyczajnego i profesora wizytującego) doktora lub doktora z certyfikatem promotorskim.

POZYTYWNIEM

Zdecydowanie tak, ale nie „możliwości decydowania” lecz „wyłączności decydowania”, i to nie na jakieś tutaj wymienione, lecz na wszelkie możliwe stanowiska profesorskie – zgodnie z zasadą autonomii decyzji kadrowych uczelni od organów politycznych państwa.

8. Rozpoczęcie debaty nad zróżnicowaniem stopnia doktora na zawodowy i akademicki (naukowy) oraz kryteriami, jakie powinien spełniać doktorat naukowy, reinterpretacja wymagań, jakim ma odpowiadać rozprawa doktorska (zawodowa i naukowa).

NEGATYWNIEM

Raczej nie, propozycja ta bowiem nie jest jasna, co do podstaw i potrzeby jej wprowadzania. Prowadzić może do uzyskiwania „lepszyc” i „gorszy” doktoratów, co może dodatkowo obniżać ich poziom.

Dla przejrzystości kariery naukowej powinien być tylko jeden stopień doktora. Konsekwencją likwidacji habilitacji powinno być umocnienie rangi stopnia doktora, a tym samym podniesienie jakości studiów doktoranckich.

Również propozycja stworzenia dwóch typów doktoratów: naukowego i zawodowego oraz możliwość otwierania przewodów doktorskich po licencjacie wydaje się być posunięciem czysto omijającym przeszkody administracyjne i obniżającym poziom wymagań merytorycznych.

Poważne zastrzeżenia budzi pomysł zróżnicowania stopnia doktora na zawodowy i akademicki jako obniżanie wartości tego stopnia naukowego, który przecież nie jest stopniem zawodowym jak np. inżynier.

PROPOZYCJA

Należałoby dodać: *Szkodliwa jest propozycja wprowadzenia możliwości otwierania przewodów doktorskich po licencjacie. Dla osób bardzo zdolnych powinny być studia indywidualne, z opiekunem naukowym, które umożliwiłyby szybsze ukończenie studiów tam, gdzie jest to możliwe. Warto przy tej okazji zwró-*

cić uwagę na coraz niższy poziom absolwentów szkół ponadpodstawowych, szczególnie w zakresie nauk ścisłych, w tym matematyki. Powinny być podjęte w tym zakresie wspólne prace z MEN.

Postulujemy rozpoczęcie prac nad takim usytuowaniem i ewentualnym zróżnicowaniem stopnia doktora, który umożliwi:

- a) kontynuowanie pracy naukowo-badawczej albo pracę poza uczelnią (być może powinny być inne wymagania),
- b) uregulowanie spraw dydaktyk szczegółowych, dla których powinna istnieć możliwość doktoryzowania w jednostkach prowadzących dane kierunki szczegółowe, a nie tylko w jednostkach pedagogicznych. Prowadzi to do kuriozalnej sytuacji, w której przygotowanie doktoranta do pracy naukowej i dydaktycznej z dziedziny dydaktyki szczegółowej ocenia gremium najczęściej mające niewielką znajomość tej problematyki szczegółowej (np. doktorkaty z dydaktyki fizyki, matematyki, informatyki itd. mogą być obecnie broniące tylko na wydziałach pedagogicznych).

9. Uznawanie w przewodach doktorskich certyfikatów językowych, np. na poziomie FCE lub równoważnych.

POZYTYWNE

Raczej tak, przy jednolitych zasadach ich uznawania w skali ogólnopolskiej i bez zaniżania wymagań.

10. Wprowadzenie wymogu mobilności kadry akademickiej poprzez obowiązek odbywania staży doktoranckich na innych uczelniach, w tym zagranicznych, a także w organizacjach sektora gospodarczego lub w urzędach (minimum sześciomiesięczne).

POZYTYWNE

Zdecydowanie tak, zgodnie m.in. z zasadami Europejskiej Karty Naukowca. Wprowadzenie w tych rozwiązaniach zasady nie zatrudniania w danej uczelni jej absolwentów studiów doktoranckich.

Z podobnych względów należałoby poprzeć wprowadzenie obowiązku dla młodych naukowców po doktoracie odbycia przynajmniej jednego stażu podoktorskiego z wymogiem odbycia tego stażu poza jednostką, w której został uzyskany doktorat.

Wprowadzenie wymogu mobilności kadry akademickiej może nastąpić dopiero wtedy, kiedy:

- a. powstanie popyt na okresowe zatrudnianie tej kadry w organizacjach sektora gospodarczego i urzędach, a to może nastąpić dzięki odpowiednim zachętom podatkowym lub ustawowym,
- b. wprowadzony zostanie system zachęt finansowych umożliwiających taką mobilność, związaną często z koniecznością zmiany miejsca zamieszkania.

NEGATYWNE

Zredukowanie kierunków studiów. Uważamy, że zmiany w tym zakresie powinny wynikać wyłącznie z decyzji organów uczelni kształtowanych tendencjami na rynku pracy i popytem na dany rodzaj usług dydaktycznych, a nie przepisami prawa albo decyzjami administracyjnymi i organizatorów.

11. Utworzenie systemu stypendiów podoktorskich. Stymulowanie ofert staży i stypendiów dla doktorantów i „postdoków” (stworzenie mechanizmów zachęcających gospodarkę do finansowania staży i stypendiów).

POZYTYWNE

Zdecydowanie tak, zamiast jałowego od dziesięcioleci powtarzania deklaracji o ściślejszym powiązaniu nauki z praktyką gospodarczą.

12. Podniesienie jakości studiów doktoranckich (studiów trzeciego stopnia) poprzez wprowadzenie systemu badania jakości kształcenia przez zewnętrzne instytucje oceniające ich efekty.

WĄTPLIWOŚCI

Cel ogólnie wydaje się zasadny, ale zaraz budzi zasadnicze wątpliwości: czy nie będzie to po prostu sposób na dodatkową, czyli zbędną, biurokratyzację dotyczącą oceny prowadzenia studiów doktoranckich?

PROPOZYCJA

Zamiast sformułowania „Podniesienie wymagań stawianych pracom doktorskim” należałoby zapisać „Przywrócenie wymagań stawianych pracom doktorskim”.

13. Pozostawienie świadectw potwierdzających ukończenie studiów doktoranckich.

WĄTPLIWOŚCI

Może raczej tylko: zaliczenia zajęć objętych programem studiów doktoranckich.

14. Wspieranie wspólnych studiów doktoranckich prowadzonych przez kilka jednostek – w tym uczelni i PAN lub JBR (środowiskowych, sieciowych).

POZYTYWNE

Raczej tak, jeżeli jest rzetelnie uzasadnione potrzebą podwyższenia poziomu takich studiów.

15. Wspieranie tworzenia najlepszych szkół doktoranckich przy Krajowych Naukowych Ośrodkach Wiedzących (KNOW) realizujących studia interdyscyplinarne i wspólne.

NEGATYWNE

Nie, jeżeli ma być realizowane odgórnie, biurokratycznie, kosztem pozostałych ośrodków. Tak, ale tylko wówczas, gdy byłby to oddolny samoistny proces wynikający z rzeczywistych potrzeb tworzenia takich czołowych ośrodków i inicjowany przez podmioty mające je tworzyć.

16. Wprowadzenie możliwości przechodzenia w stan spoczynku nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub tytuł profesora w zakresie sztuki (tylko na wniosek profesora i przy zakazie podejmowania pracy dydaktycznej oraz zajmowania stanowisk w instytucjach nauki i szkolnictwa wyższego).

WĄTPLIWOŚCI

W propozycji tej nie wskazano, kiedy taka sytuacja miałaby nastąpić: po uzyskaniu z ukończeniem 65 roku życia wieku emerytalnego; czy po upływie 70 roku życia nie uprawniającym dotychczas do dalszego trwania zatrudnienia na podstawie mianowania; czy może dopiero po ukończeniu 75 roku życia, jak to proponowano w projektach sygnowanych przez ministra M. Seweryńskiego? Bez uprzedniej odpowiedzi na to pytanie, propozycja jest zbyt ogólnikowa i niejasna, a przez to nie pozwalająca na ustosunkowanie się do niej, tym bardziej, że wprowadza nowy przywilej finansowy dla jednej tylko grupy nauczycieli akademickich, nie stanowiący nawet przynajmniej jakiejś formy ochrony praw nabytych uprzednio przez tę grupę.

POZYTYWNE

Wprowadzenie możliwości przechodzenia w stan spoczynku kadry profesorów tytularnych powinno być warunkowane likwidacją habilitacji w dotychczasowej formule.

17. Utworzenie Funduszu Profesorskiego jako źródła finansowania dodatku do emerytury, wypłacanego profesorom w stanie spoczynku.

POZYTYWNE

Popieramy.

WĄTPLIWOŚCI

W propozycji tej nie wskazano, kiedy taka sytuacja miałaby nastąpić: po uzyskaniu z ukończeniem 65 roku życia wieku emerytalnego; czy po upływie 70 roku życia nie uprawniającym dotychczas do dalszego trwania zatrudnienia na podstawie mianowania; czy może dopiero po ukończeniu 75 roku życia, jak to proponowano w projektach sygnowanych przez ministra M. Seweryńskiego. Bez uprzedniej odpowiedzi na to pytanie, propozycja jest zbyt ogólnikowa i niejasna, a przez to nie pozwalająca na ustosunkowanie się do niej, tym bardziej, że wprowadza nowy przywilej finansowy dla jednej tylko grupy nauczycieli akademickich, nie stanowiący nawet przynajmniej jakiejś formy ochrony praw.

Zastrzeżenia budzi projekt tworzenia Funduszu Profesorskiego jako źródła finansowania dodatku do emerytury przy takich problemach finansowych uczelni. **Wnioskujemy**, by utworzenie Funduszu Profesorskiego (p. II.17) w żadnym wypadku nie odbyło się w drodze uszczuplenia środków finansowych kierowanych na uczelnie i badania naukowe.

PROPOZYCJA

Należałoby dodać: Fundusz profesorski miałby być wg obecnej koncepcji utworzony kosztem gorzej zarabiających w danej uczelni, co jest nieetyczne. **Najpierw** trzeba zwiększyć zarobki wszystkich pracowników na uczelni do godnego poziomu, a później mówić o Funduszu profesorskim i stanie spoczynku. Przy obecnych warunkach nie powinno się tworzyć ani Funduszu profesorskiego ani stanu spoczynku. Obecnie środowisko profesorskie jest głównie nastawione na „ciągnięcie krótkiej koldry” w swoją stronę, a nie na starania o zwiększenie finansowania nauki i szkolnictwa wyższego z budżetu państwa. Utworzenie Funduszu profesorskiego jeszcze pogłębiłoby tę niekorzystną tendencję. Gdyby były odpowiednio dobre zarobki wszystkich pracowników, w tym również profesorów, Fundusz profesorski byłby niepotrzebny.

18. Ustalenie wysokości dodatku wypłacanego profesorom w stanie spoczynku.

POZYTYWNI

Popieramy.

WĄTPLIWOŚCI

W propozycji tej nie wskazano, kiedy taka sytuacja miałaby nastąpić: po uzyskaniu z ukończeniem 65 roku życia wieku emerytalnego; czy po upływie 70 roku życia nie uprawniającym dotychczas do dalszego trwania zatrudnienia na podstawie mianowania; czy może dopiero po ukończeniu 75 roku życia, jak to proponowano w projektach sygnowanych przez ministra M. Seweryńskiego. Bez uprzedniej odpowiedzi na to pytanie, propozycja jest zbyt ogólnikowa i niejasna, a przez to nie pozwalająca na ustosunkowanie się do niej, tym bardziej, że wprowadza nowy przywilej finansowy dla jednej tylko grupy nauczycieli akademickich, nie stanowiący nawet przynajmniej jakiejś formy ochrony praw.

III. Finansowanie szkolnictwa wyższego:

• Opracowanie systemu finansowania studiów na uczelniach publicznych i niepublicznych,

NEGATYWNI

To powinno być czynione i ewentualnie korygowane na bieżąco, zgodnie z odpowiednimi przepisami znajdującymi się w obowiązującej ustawie prawo o szkolnictwie wyższym.

PROPOZYCJA

Przy opracowywaniu zasad finansowania studiów na uczelniach publicznych i niepublicznych należy wziąć pod uwagę różnice własnościowe i różnice w jawności finansowej. Jakikolwiek bezpośrednio - tj. poza ewentualnym pośrednictwem stypendiów kierowanych do studenta, a nie na uczelnię - dystrybuowanie środków publicznych przy braku możliwości ich publicznej kontroli uważamy za niedopuszczalne. Z tego względu proponowane zmiany ujednoczenia finansowania studiów na uczelniach publicznych i prywatnych z pieniędzy publicznych nie wydają się realne.

• Zmiana zasad finansowania uczelni na algorytm szerzej uwzględniający wskaźniki jakości i innowacyjnego rozwoju uczelni,

POZYTYWNI

Tak, ale po zapewnieniu podstawowych środków dla uczelni publicznych niezbędnych dla wykonywania przez nie zadań wynikających z konstytucji RP, a w szczególności na bezpłatną naukę na studiach oraz na badania i rozwój kadrowy, niezbędne dla realizacji funkcji dydaktycznej tych uczelni.

• Zmiana systemu stypendialnego mająca na celu wspomaganie w większym zakresie studentów biednych, wyższe wymagania uprawniające do otrzymania stypendiów naukowych,

POZYTYWNI

Tak, ale tylko wówczas gdy zostaną zwielokrotnione nakłady na te stypendia, przy zapewnieniu bezpłatnej nauki na studiach stacjonarnych.

• Wprowadzenie stypendiów kierunkowych - zamawianego kierunku kształcenia.

NEGATYWNI

Nie, ze względu na brak podstawowych założeń tego rozwiązania, np. kto i na jakiej zobiektywizowanej podstawie oraz poprzez jakie procedury będzie uprzednio decydował o doborze „zamawianych kierunków kształcenia”, bez co najmniej równorzędnego udziału w tym doborze przez autonomiczne uczelnie wyższe?

Program działań:

1. Przygotowanie Planu Finansowania Nauki i Innowacyjności na lata 2009-2015.

POZYTYWNI

Raczej tak, aczkolwiek wiele jego elementów znajduje się zapewne już w podobnych planach poprzednich ministrów.

2. Przygotowanie mapy realizowanych inwestycji w dziedzinie infrastruktury dydaktycznej finansowanych z budżetu i funduszy sektorowych oraz regionalnych UE.

WĄTPLIWOŚCI

Zamysł oczywisty, o ile jego realizacja nie będzie oznaczała dla uczelni nowych biurokratycznych nakazów, nie mających wiele wspólnego z deklarowaną zasadą konkurencyjności prowadzenia studiów przez różne jednostki – poprzez specjalne preferencje dla wybranych odgórnie szczęśliwców.

3. Harmonizowanie finansowania zmian z budżetu państwa z finansowaniem ze środków UE.

WĄTPLIWOŚCI

Odpowiedź – jak na poprzednią propozycję.

4. Przegląd wszystkich programów operacyjnych i przygotowanie informacji o finansowych środkach do wykorzystania przez szkolnictwo wyższe.

WĄTPLIWOŚCI

Wyodrębnianie i podkreślanie tego działania budzi wątpliwości – przecież jest to zapewne i tak już dotychczas realizowane stale i systematycznie zadanie ministerstwa nauki i szkolnictwa wyższego.

5. Urealnienie współczynników kosztochłonności studiów.

POZYTYWNE

Tak, jeżeli będą tego dokonywały podstawowe jednostki organizacyjne prowadzące studia, na zasadach wspólnych w skali ogólnopolskiej.

NEGATYWNE

Nie, jeżeli będą to współczynniki centralnie ustalane i odgórnie narzucane tym jednostkom.

6. Utrzymanie zasad finansowania uczelnianej dotacji stacjonarnej według starego algorytmu na 2008 rok.

POZYTYWNE

Oczywiście tak, wynika to chociażby z zasad ogólnych i przepisów obowiązującej w trwającym już 2008 r. ustawy o finansach publicznych. Zmienianie zasad w trakcie trwającego roku finansowego nie powinno i nie może mieć miejsca.

WĄTPLIWOŚCI

Utrzymanie zasad finansowania uczelnianej dotacji stacjonarnej według starego algorytmu na 2008 r., wiadomo tylko, że zasady finansowania od roku 2009 ulegną zmianie. Niestety z pozostałych punktów nie można dowiedzieć się, jaki model finansowania przyjęty zostanie w przyszłości. Być może przesądzi o tym dopiero ekspertyza, o której mowa w pkt III.7.

NEGATYWNE

Brak odniesienia w ocenie parametrycznej jednostki i zakładanych priorytetach do dorobku dydaktycznego, szczególnie związanego z całym systemem edukacji.

Perspektywa zmniejszenia dotacji statutowej do 30-40% obecnego poziomu w ciągu 4 lat jest nie do przyjęcia, jako nie skorelowana z poziomem rozwoju gospodarki i możliwością gwałtownego zwiększenia mobilności kadr. Nie zgadzamy się na spychanie większości uczelni do roli uczelni zawodowych – ustawowy brak możliwości prowadzenia badań naukowych spowoduje szybką utratę dotychczasowego poziomu uczelni i przysługujących jej uprawnień.

7. Zmiana wskaźników algorytmicznego finansowania dotacji stacjonarnej jako podstawowego narzędzia realizacji projakościowej polityki wobec szkół publicznych (potrzebna ekspertyza).

NEGATYWNE

Zdecydowanie nie. Jeżeli państwo chce prowadzić politykę finansowania „dotacji stacjonarnej” dla uczelni publicznych na podstawie oceny jakości prowadzonych kierunków studiów, to jej podmiotem nie powinny być całe uczelnie, a podstawowe jednostki organizacyjne prowadzące oceniane kierunki. Rodzi się jednak zasadnicze pytanie: czy istotą całego zamysłu nie jest znalezienie uzasadnienia dla kolejnej redukcji środków na zadania dydaktyczne uczelni publicznych, pod hasłem merytorycznym, że słabiej prowadzą kierunki studiów?

WĄTPLIWOŚCI

Projekt bardzo ogólnikowo traktuje problem zwiększenia nakładów finansowych na naukę i racjonalizacji wydawania środków. Niewątpliwie poprawę efektywności badań można osiągnąć poprzez szybki wzrost nakładów na naukę do poziomu 3% PKB, zgodnie z wymogami Strategii Lizbońskiej. Niestety propozycje Projektu nie zapewniają wystarczającego wysokiego i szybkiego wzrostu nakładów zarówno na naukę, jak i szkolnictwo wyższe.

8. Obecny algorytm powinien ewoluować w kierunku zmniejszania udziału „stałej przeniesienia”. Algorytm prorozwojowy będzie prowadził do wzmocnienia dobrze działających jednostek wewnątrz uczelni.

POZYTYWNE

Okres ewoluowania algorytmu w kierunku zmniejszenia tzw. stałej przeniesienia powinien być urealniony. Nie może prowadzić do drastycznego spadku tej stałej (proponowane 30-40% w ciągu 4 lat jest nie do przyjęcia). W pierwszym okresie zmiana algorytmu winna uwzględniać:

- a) urealnienie kosztocłonności kierunków studiów,
- b) przeznaczenie na działania prorozwojowe i innowacyjne jedynie nadwyżki ponad dotację stacjonarną (o wysokości jak w roku 2007).

NEGATYWNE

Odpowiedź – jak na poprzednią propozycję. Ponadto w tej propozycji widać, że jej pomysłodawcy nie mogą się zdecydować, czy podmiotem różnicowanej dotacji mają być całe uczelnie, jak to zapisano w poprzednim punkcie, czy tylko wyróżniające się jednostki organizacyjne uczelni.

Ewolucja obecnego algorytmu w kierunku zmniejszania udziału „stałej przeniesienia” zamiast poprawy algorytmu w kierunku uwzględnienia kosztów utrzymania uczelni i grupy NNA oraz pracowników niesamodzielnych NA.

Należałoby dodać: Algorytm powinien premiować dobry model szkoły wyższej, to znaczy taki, gdzie są odpowiednie proporcje pracowników dydaktycznych samodzielnych, niesamodzielnych oraz nie będących pracownikami dydaktycznymi. Obecny algorytm jest absurdalny, bo najwięcej punktów dostałaby uczelnia, która zatrudnia samych profesorów.

9. Wprowadzenie dofinansowania studiów na uczelniach niepublicznych początkowo na poziomie studiów doktorskich i przewodów doktorskich. Przeprowadzenie kampanii informującej o zakresie tej decyzji i uwarunkowaniach.

POZYTYWNE

Takie dofinansowanie mogłoby się odbywać w sposób pośredni, tj. poprzez:

- a) stypendia dla studentów,
- b) udział w konsorcjach z jednostkami publicznymi na podstawie ustawowo umocowanych umów, regulujących ściśle sposób kontroli wydatkowania środków publicznych w sposób uniemożliwiający wykorzystywanie zasobów podmiotów publicznych bez należytej opłaty.

WĄTPLIWOŚCI

Obecnie obowiązująca ustawa takie dofinansowanie umożliwia. Podkreślanie tej sprawy jako nowego, odrębnego zamierzenia, może oznaczać dążenie do poszerzenia zakresu dofinansowania działalności uczelni niepublicznych – z pominięciem kwestii konstytucyjnych obowiązków, jakie spoczywają tylko na uczelniach publicznych, a z czego wynika dla państwa obowiązek odpowiedniego finansowania działalności uczelni publicznych

NEGATYWNE

Wprowadzenie bezpośredniego dofinansowania studiów na uczelniach niepublicznych wobec ich struktury własnościowej i braku przejrzystości finansowej uważamy za niewłaściwe.

Dofinansowanie studiów uczelni niepublicznych przy równoczesnym wycofywaniu się z uczelni publicznych.

Należałoby dodać: Powinny być takie same przepisy dla każdego podmiotu dofinansowanego z pieniędzy podatników. Tak więc, wszystkie szkoły otrzymujące dotację z pieniędzy publicznych powinny obowiązywać te same przepisy, np. ustawa o zamówieniach publicznych i ustawa o finansach publicznych. Obecnie finansowanie szkół wyższych z budżetu państwa jest ok. 50%, a nawet mniej, a JBR na poziomie kilku/kilkunastu procent. A wszystkie te jednostki obowiązują w/wym. ustawy i dotyczą wszystkich pozyskanych środków.

10. Otwarcie możliwości dodatkowego wsparcia uczelni (szczególnie PWSZ) przez samorządy terytorialne, zwłaszcza miejskie i wojewódzkie.

WĄTPLIWOŚCI

Zamierzenie o charakterze czysto propagandowym, ponieważ już obecnie nie ma przeszkód, aby samorządy wspierały uczelnie, w tym i PWSZ.

11. Wprowadzenie specjalnego funduszu na zatrudnianie obcokrajowców w szkołach wyższych.

WĄTPLIWOŚCI

Zamierzenie niejasne. Czy taki specjalny fundusz dla obcokrajowców nie prowadzi do pośredniego dyskryminowania w zatrudnieniu „krajowców”?

12. Wdrożenie procesu finansowego wspierania Krajowych Naukowych Ośrodków Wiodących (KNOW) w tzw. „okrętach flagowych”.

POZYTYWNE

Szczególne wspieranie okrętów flagowych.

PROPOZYCJA

Nie należałoby używać takich sformułowań, bo obecny system przyznawania grantów jest korupcyjny.

Należałoby dodać: Propozycja wyodrębnienia uczelni flagowych jest spowodowana chęcią zagarnięcia środków przez niektóre uczelnie kosztem pozostałych uczelni. Właściwą drogą są starania ośrodków decyzyjnych - uczelni, KRASP, RGSW, Ministerstwa itp. o zwiększenie środków z budżetu państwa na naukę i szkolnictwo wyższe.

13. Uelastycznienie systemu wynagradzania nauczycieli akademickich poprzez granty na badania naukowe i granty dydaktyczne (tzw. projekty miękkie).

POZYTYWNE

Tak, jeżeli będzie to dodatkowe, okresowe wynagradzanie nauczycieli akademickich, a nie jeżeli miałyby to być próba omijania unijnych dyrektyw o równym traktowaniu pracowników w zatrudnieniu

Uelastycznienie wynagrodzeń.

Należałoby dodać: Sprawę tę załatwiają widełki, które obecnie i tak są zbyt szeroko rozwarte.

14. Zwiększenie udziału gospodarki w finansowaniu szkolnictwa wyższego poprzez rozwój kształcenia dualnego, tzn. kształcenie teoretyczne w szkole, a praktyczne w firmie. Zbudowanie systemu zachęt (głównie podatkowych) do zaangażowania się firm.

POZYTYWNE

Raczej tak, zgodnie z zasadami zawartymi w europejskiej karcie naukowca.

15. Wprowadzenie Strategicznych Krajowych Ukierunkowań Studiów (SKUS) mechanizmu wskazywania strategicznych dla państwa kierunków studiów, ewoluującego wraz ze zmieniającymi się potrzebami gospodarki (aktualizacja co 2 lata).

WĄTPLIWOŚCI

Szkopuł w tym, kto i w jaki, maksymalnie zbiektywizowany sposób, będzie to czynił? Czy nie będą to kolejne mechanizmy biurokratycznych decyzji? Ponadto, wskazano za krótki okres aktualizacji kierunków – powinny być to przynajmniej 3 lata, czyli tyle ile zazwyczaj trwają studia pierwszego stopnia.

16. Wprowadzenie preferencji do studiowania na kierunkach priorytetowych dla państwa, w ramach kierunków zamawianych. Podniesienie wysokości stypendiów na kierunkach preferowanych, a obniżenie na niepreferowanych.

POZYTYWNE

Wprowadzenie tzw. kierunków zamawianych, finansowanych ze środków publicznych na zasadach konkursowych, jest krokiem w dobrym kierunku i powinno być dodatkowym środkiem reformowania szkolnictwa publicznego.

WĄTPLIWOŚCI

Szkopuł w tym, kto i w jaki, maksymalnie zbiektywizowany sposób, będzie to czynił? Czy nie będą to kolejne mechanizmy biurokratycznych decyzji? Ponadto, wskazano za krótki okres aktualizacji kierunków – powinny być to przynajmniej 3 lata, czyli tyle ile zazwyczaj trwają studia pierwszego stopnia.

17. Rozbudowanie systemu stypendialnego dla najuboższych studentów. Skierowanie środków zaoszczędzonych w wyniku reformy KRUS na odrębne stypendia socjalne dla młodzieży pochodzącej z obszarów wiejskich, która ponosi dodatkowe koszty związane z przeniesieniem się do dużych miast, w celu kontynuacji nauki lub studiów wyższych.

WĄTPLIWOŚCI

Rozbudowa systemu stypendialnego dla najuboższych studentów jest niezmiennym hasłem różnych ugrupowań politycznych w Polsce, z którego realizacją po dojściu do władzy mają ogromne trudności. Wskazany w omawianych propozycjach obecnego rządu zamiar reformy KRUS jest jednym z najtrudniejszych społecznie i ekonomicznie

zadań tego rządu. Stąd propozycja zakładająca następnie spożytkowanie oszczędności z KRUS na cele stypendiów socjalnych jest czyniona dość na wyrost, bo środki z tego źródła są bardzo niepewne.

18. Zmiana systemu przyznawania stypendiów za wyniki w nauce na system konkursowy.

NEGATYWNIE

Raczej nie. Zróżnicowane ze swej natury wyniki w nauce, stanowiące podstawę przyznawania tych stypendiów, są zapewne wystarczająco „konkursowe”, aby nie trzeba było wprowadzać jakichś innych systemów konkursowych na takie stypendia.

Zmiany strategiczne, długoterminowe:

- Opracowanie i przeprowadzenie symulacji nowego algorytmu finansowania studiów, zbliżonego dla uczelni publicznych i niepublicznych,

NEGATYWNIE

Zdecydowanie nie, zwłaszcza ze względu na różne konstytucyjne zadania tych uczelni – wynikające z zasady bezpłatnej nauki w uczelniach publicznych.

- Wprowadzenie podobnych zasad finansowania studiów, podobnego algorytmu dla uczelni publicznych i niepublicznych,

NEGATYWNIE

Odpowiedź – jak na poprzednią propozycję.

- Wprowadzenie finansowania studiów poprzez system kredytów (bonów edukacyjnych) poręczanych przez państwo,

WĄTPLIWOŚCI

Może to być – tak jak jest to zresztą już dotychczas – jeden z elementów systemu finansowania nauki w uczelniach wyższych, ale nie może być tego systemu podstawą, byłby bowiem wówczas sprzeczny z konstytucyjną zasadą bezpłatnej nauki w uczelniach publicznych.

- Wprowadzenie systemu kredytów, których otrzymanie uwarunkowane jest posiadaniem indeksu, a spłaconych po podjęciu pracy i osiągnięciu określonego pułapu zarobków,

WĄTPLIWOŚCI

Może to być – tak jak jest to zresztą już dotychczas – jeden z elementów systemu finansowania nauki w uczelniach wyższych, ale nie może być tego systemu podstawą, byłby bowiem wówczas sprzeczny z konstytucyjną zasadą bezpłatnej nauki w uczelniach publicznych.

- Stworzenie państwowych funduszy poręczeniowych (poręczenia kredytów) oraz funduszu na dotacje do odsetek i na niespłacone kredyty.

WĄTPLIWOŚCI

Może to być – tak jak jest to zresztą już dotychczas – jeden z elementów systemu finansowania nauki w uczelniach wyższych, ale nie może być tego systemu podstawą, byłby bowiem wówczas sprzeczny z konstytucyjną zasadą bezpłatnej nauki w uczelniach publicznych.

IV. Dydaktyka

- Dostosowanie kierunków studiów i metod akredytacji do wymogów Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego,

POZYTYWNIE

Tak, ale tylko w zakresie wymogów obligatoryjnych. W pozostałym zakresie tylko wówczas, jeżeli będzie to niezbędne dla zapewnienia niezbędnej spójności wprowadzanych zmian.

- Zróżnicowanie wymogów kadrowych między uczelniami zawodowymi i akademickimi,

WĄTPLIWOŚCI

Postulat niejasny, bo zróżnicowanie takie już istnieje w obowiązującej ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Chyba, że twórcy zmian chcą tutaj jeszcze dalszego zróżnicowania tych wymogów, trudnych niekiedy do spełnienia przez słabsze uczelnie niepubliczne.

- **Otwarcie uczelni na nowe formy kształcenia, w tym kształcenie na odległość i uczenie przez całe życie.**

POZYTYWNI

Tak, ale nie kosztem podstawowych form kształcenia w uczelniach.

Otwarcie uczelni na nowe formy kształcenia, w tym kształcenie na odległość i kształcenie ustawiczne, jest również, naszym zdaniem, warunkiem dalszego rozwoju uczelni i będzie spełniać doniosłą rolę społeczną. W zakresie dydaktyki brakuje powiązania kształcenia w szkolnictwie wyższym z kształceniem na niższych szczeblach. Rola społeczna i edukacyjna uczelni nie może być w pełni realizowana przy ograniczaniu się do aspektów naukowych i braku korelacji pomiędzy różnymi szczeblami kształcenia. W szczególności powinna się ona realizować poprzez zwiększenie roli dydaktyk szczegółowych oraz mobilność kadry pomiędzy szkolnictwem wyższym i niższego szczebla.

Program działań:

1. **Zmiana ordynacji wyborczej RGSZW tak, by stała się bardziej reprezentatywna dla środowiska akademickiego sektora uczelni publicznych i niepublicznych.**

POZYTYWNI

Tak, ale w ten sposób, aby RGSzW stała się bardziej reprezentatywna dla nauczycieli akademickich w Polsce posiadających co najmniej stopień naukowy doktora.

Zmiana ordynacji wyborczej do RGSzW powinna się odbyć w sposób uwzględniający pozycję naukową i markę dydaktyczną uczelni, a nie poprzez sztuczne zwiększanie reprezentatywności uczelni niepublicznych.

2. **Przybliżenie pojęcia i struktury kierunków studiów do praktyki istniejącej w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego oraz pozostawienie uczelniom autonomii w doborze specjalności.**

POZYTYWNI

Tak, ale z pozostawieniem uczelniom również autonomii w doborze kierunków studiów, a nie tylko w doborze specjalności.

3. **Kształcenie na potrzeby rynku pracy.**

POZYTYWNI

Tak, ale zgodnie z zasadami wskazanymi w Europejskiej Karcie Nnaukowca.

4. **Wprowadzenie wiz studenckich dla studentów obcokrajowców.**

POZYTYWNI

Tak, ale z uwzględnieniem możliwości ich kształcenia w Polsce, aby nie stanowiło to dodatkowych obciążeń finansowych dla naszego państwa.

5. **Wprowadzenie pozwoleń na pracę w ograniczonym wymiarze czasu dla studentów obcokrajowców.**

POZYTYWNI

Tak, ale w formie i zakresie nie stanowiących dodatkowych obciążeń finansowych dla naszego państwa.

6. **Zintensyfikowanie wymiany międzynarodowej polskich uczonych w zakresie strategicznych kierunków studiów i dziedzin badań.**

POZYTYWNI

Zdecydowanie tak, ale z wprowadzeniem, wzorem innych krajów UE, pewnych barier przed „drenażem mózgów” polskich uczonych.

7. **Szersze włączenie polskich uczonych pracujących za granicą w dydaktykę i badania realizowane w polskich uczelniach i instytutach.**

POZYTYWNI

Zdecydowanie i możliwie jak najszerszej **tak**. Rozwiązanie takie może stanowić jeden z najskuteczniejszych sposobów szybkiego rozwoju nauki i dydaktyki w Polsce.

8. **Rozszerzenie ułatwień wizowych dla naukowców z krajów pozaeuropejskich, którzy chcą podjąć pracę na polskich**

uczelniach, poprzez stosowanie European Research Visa.

POZYTYWNE

Tak, ale zgodnie z rozwiązaniami w tym zakresie najlepiej sprawdzonymi w innych krajach.

9. Wprowadzenie tzw. Blue Card - Karty Stałego Pobytu dla wybitnych naukowców z zagranicy podejmujących pracę w Polsce na okres dłuższy niż 6 miesięcy.

POZYTYWNE

Odpowiedź – jak na poprzednią propozycję.

10. Zróżnicowanie minimów kadrowych szczególnie w uczelniach zawodowych z możliwością ujęcia w nich praktyków w danej dziedzinie, a w pozostałych uczelniach - profesorów obcokrajowców w większym wymiarze niż obecnie.

POZYTYWNE

Tak, dla szerszego włączania praktyków w danej dziedzinie i naukowców zagranicznych w prowadzenie zajęć dydaktycznych w uczelniach zawodowych – przy równoczesnym spełnianiu przez te uczelnie obowiązujących minimów kadrowych).

NEGATYWNE

Raczej nie, jeżeli będzie to oznaczać obniżenie wymogów kadrowych dla prowadzonych w uczelniach zawodowych kierunków studiów.

11. Możliwość fakultatywnego dodawania logo uczelni do dyplomów.

WĄTPLIWOŚCI

Powstaje wątpliwość, czy ranga sprawy wymaga aż jej odrębnego wyszczególniania w niniejszym programie najważniejszych zmian?

12. Określenie procedury i zasad zamawiania zadań edukacyjnych.

NEGATYWNE

Raczej nie, bo to rozwiązanie zakłada wyższą kompetencję merytoryczną dla określania i zamawiania zadań edukacyjnych ze strony zamawiającego podmiotu administracyjnego, np. ministerstwa, niż ze strony autonomicznych uczelni mających te zadania edukacyjne wykonywać. Lepiej byłoby, gdyby to uczelnie same formułowały swą ofertę dydaktyczną, biorąc pod uwagę wielorakie czynniki niezbędne dla uzyskania chętnych na ich ofertę.

13. Wyraźne rozdzielenie trzech poziomów studiów (każdy jako pełnoprawna oferta edukacyjna), ze względu na cel kształcenia, sposób realizacji studiów i rodzaj nabywanych kompetencji.

POZYTYWNE

Słusznym wydaje się postulat wyraźnego rozdzielania trzech poziomów studiów, ze względu na cel kształcenia, sposób realizacji studiów i rodzaj nabywanych kompetencji, który narzucił Proces Boloński.

WĄTPLIWOŚCI

Deklarowane przez zwolenników systemu trzech poziomów studiów dążenie do w miarę możliwości płynnego przechodzenia na kolejne poziomy studiów i ich odpowiednia kompatybilność, wymagałyby raczej działań przeciwnych pogłębianiu rozdzielania trzech poziomów studiów.

W procesie podnoszenia efektywności nauczania, szczególnie w sensie utrzymania standardów nauczania umożliwiających mobilność studiowania, niezrozumiałe są intencje Projektu przedstawione w dziale IV. Dydaktyka, pkt.15, mówiące o rozluźnieniu programów dydaktycznych. Projekt proponuje obniżenie jakości kształcenia - czy to jest dopuszczalne??

14. Szersze wdrożenie metod dydaktyki interaktywnej (premiowanie tych zmian w algorytmie).

NEGATYWNE

Raczej nie w formie zmian w algorytmie. Jeżeli cel rozwoju metod dydaktyki interaktywnej ma być rzeczywiście osiągnięty, to wymaga stworzenia i dofinansowania służących jemu programów i narzędzi we wszystkich zainteresowanych uczelniach, a nie petyfikowanie sytuacji zastanej poprzez dodawanie w algorytmie dodatkowych środków tym, którzy już cel ten realizują.

15. Integrowanie kierunków studiów, rozluźnienie programów dydaktycznych, interdyscyplinarność studiów (makrokierunki i studia międzykierunkowe). Premiowanie tych zmian w algorytmie.

POZYTYWNE

Raczej tak, ale bez wymuszania jakimiś przepisami ustawowymi lub statutowymi procesu integrowania kierunków studiów. Pozostałe propozycje w tym punkcie kierunkowo zasługują na poparcie.

NEGATYWNE

Nie wydaje się korzystne przekazanie sprawy kierunków studiów w ręce uczelni, mimo że brzmi to bardzo demokratycznie. Istnieją odpowiedzialne uczelnie, ale są też setki niby-uczelni, które się spustoszenie w umysłach młodzieży wciskając im bezwartościowy kit i pobierając za to „godziwą” opłatę. Przekazanie im decyzji o ustanawianiu kierunków studiów, umożliwi tworzenie nowych kierunków kuszących kandydatów pięknie brzmiącymi nazwami i o takich programach, których nawet przyzwoicie ocenić nie będzie można, bo ich twórcy wykpią się jakimś specjalnym zapotrzebowaniem na takich a nie innych absolwentów.

16. Zwiększenie mobilności pomiędzy I, II i III stopniem studiów oraz pomiędzy kierunkami (otwarta rekrutacja).

POZYTYWNE

Zdecydowanie tak.

17. Pilotażowe, a później pełne, wdrożenie Krajowej Struktury Kwalifikacji.

WĄTPLIWOŚCI

Popieramy zaprezentowany program działań. Takie syntetyczne opracowanie nie pozwoliło projektodawcom wyjaśnić roli Krajowej Struktury Kwalifikacji (pkt.17) i jej korelacji z Państwową Komisją Akredytacyjną (pkt.20) - dlatego do tych punktów **nie możemy się ustosunkować.**

18. Wprowadzenie ramowych standardów kształcenia na studiach doktoranckich w duchu KSK.

WĄTPLIWOŚCI

Standardy dla kierunków studiów pełnią funkcję pomocniczą, a pośrednio kontrolną nad prowadzonymi w kilkuset uczelniach kierunkami studiów. Natomiast studia doktoranckie to takie, dla których prowadzenia jednostki muszą spełnić bardzo wysokie wymogi ustawowe. Dodawanie im teraz wymogów w postaci ramowych standardów kształcenia na studiach doktoranckich jest zbędne i podważające wysokie kompetencje merytorycznych jednostek prowadzących takie studia.

Brak zdefiniowania Krajowej Struktury Kwalifikacji . Czy to ma być kolejne ogniwo pozbawiające uczelnie autonomii?

19. Opracowanie deskryptorów KSK i wdrożenie standardów dla wszystkich poziomów i dziedzin wiedzy, bazujących na KSK.

NEGATYWNE

Rozwiązanie przepelnione wiarą w najwyższe kompetencje i nieomylność centralnych organizatorów i planistów oraz zarządzających tym systemem. Bez przybliżenia kształtu tych rozwiązań opinia pozytywna nie jest możliwa.

20. Dostosowanie funkcjonowania Państwowej Komisji Akredytacyjnej do wymogów Krajowej Struktury Kwalifikacji.

NEGATYWNE

Nie. To nie powinna być jednokierunkowa relacja dostosowania PAK do wymogów KSK, ale relacja ich odpowiedniego współdziałania.

Popieramy zaprezentowany program działań. Takie syntetyczne opracowanie nie pozwoliło projektodawcom wyjaśnić roli Krajowej Struktury Kwalifikacji (pkt.17) i jej korelacji z Państwową Komisją Akredytacyjną (pkt.20) - dlatego do tych punktów **nie możemy się ustosunkować.**

21. Przeprowadzanie ewaluacji jakości programów i dydaktyki uczelni przez PKA, a nie tylko eliminowanie najgorszych kierunków.

NEGATYWNE

Raczej nie. Państwowa Komisja Akredytacyjna nie powinna poszerzać swojej roli wobec jednostek prowadzących kierunki studiów o zadania „ewaluacji jakości” programów i dydaktyki uczelni. System powinien być tak zorganizowany, aby opierał się na autonomii uczelni w powyższym zakresie, a nie na administracyjno-kontrolnym wymuszaniu jakości przez PKA.

22. Zwiększenie roli środowiskowej i europejskiej akredytacji kierunków studiów w przygotowywaniu opinii PKA.

POZYTYWNE

Tak, ale pod pewnymi warunkami, np. aby nie były to akcje „koleżeńskie”, wzajemnego wsparcia niektórych środowisk w zakresie prowadzonych kierunków studiów.

23. Wprowadzenie systemu, który służy zapobieganiu plagiatom do procedury ocen PKA, w późniejszym czasie do szero-

kiego wykorzystywania na uczelniach.

POZYTYWNE

Zdecydowanie tak, w możliwie najszerszym zakresie.

24. Wprowadzenie wyższych wymagań wobec kierunków studiów w tzw. *Krajowych Naukowych Ośrodkach Wiodących* uczelni flagowych, innych zaś na uczelniach o charakterze akademickim oraz na uczelniach zawodowych.

NEGATYWNE

Zdecydowanie nie - takie zróżnicowanie powinno być wynikiem oddolnych samoistnych procesów, a nie odgórnie wprowadzanych administracyjno-regulacyjnych pomysłów.

25. Promowanie najlepszych praktyk w dziedzinie programów i metod nauczania poprzez nagrodę Premiera pt. „Innowacyjna Uczelnia” w kategorii programów i metod nauczania.

POZYTYWNE

Raczej tak, nagroda taka może być dobrym wsparciem dla innowacyjności programów i metod nauczania.

26. Działania na rzecz rozwoju metod interaktywnych oraz indywidualnej pracy ze studentem, również metodą e-learningu.

POZYTYWNE

Tak, ale jako metod stanowiących cenne i ważne uzupełnienie toku studiów.

Działania na rzecz rozwoju metod interaktywnych oraz indywidualnej pracy ze studentem, w tym również e-learningu, uwzględniające oczywiście specyfikę różnych kierunków studiów, powinny być dźwignią rozwoju zarówno samej uczelni (zmniejszenie kosztów rzeczowych kształcenia, dywersyfikacja nakładów w kierunku wykorzystania ICT), jak i społeczeństwa, poprzez podniesienie jakości kształcenia dzięki jego zindywidualizowaniu. Błędne wydaje się jednak przekonanie, że doprowadzi ono do oszczędności finansowych, bo wymaga zwiększenia nakładów osobowych, zwłaszcza w okresie początkowym, tj. w okresie wdrażania tych metod.

27. Kształcenie osób 50+ w zakresie umiejętności korzystania z nowych technologii, komputerów, Internetu, programów bardziej zaawansowanych technologicznie.

POZYTYWNE

Kierunkowo tak, ale aby służyły w pierwszej kolejności utrzymaniu i uzyskaniu zatrudnienia, a nie były celem samym dla siebie, jak niektóre wcześniejsze tego rodzaju programy dla bezrobotnych.

28. Wspieranie rozwoju form uczenia się przez całe życie oraz opracowanie systemu certyfikowania kwalifikacji zdobytych poza systemem studiów formalnych.

POZYTYWNE

Tak. Rozwiązania takie częściowo już istnieją, ale powinno się je wzbogacić i odpowiednio zmodernizować.

29. Działania na rzecz poprawy warunków kształcenia studentów niepełnosprawnych.

POZYTYWNE

Zdecydowanie tak. Zbyt często działania takie są w naszym kraju zaniechane.

30. Zmiana sposobu konstruowania dotacji przeznaczonej na kształcenie studentów niepełnosprawnych (bez rehabilitacji + wydatki na inwestycje).

POZYTYWNE

Odpowiedź – jak na poprzednią propozycję.

Zmiany strategiczne:

- Zredukowanie liczby kierunków studiów, a jednocześnie uelastycznienie systemu poprzez powiązanie kierunków z dziedzinami nauki, a nie dyscyplinami.

WĄTPLIWOŚCI

Bardzo wątpliwe, odgórne, administracyjnie poprzez ustawę wymuszane rozwiązanie.

NEGATYWNE

Zredukowanie kierunków studiów. Uważamy, że zmiany w tym zakresie powinny wynikać wyłącznie z decyzji organów uczelni kształtowanych tendencjami na rynku pracy i popytem na dany rodzaj usług dydaktycznych, a nie przepisami prawa albo decyzjami administracyjnymi.

- Stworzenie systemu akredytacji komisji środowiskowych powiązanych z systemami akredytacji europejskiej.

POZYTYWNE

Ewentualnie tak, ale nie kosztem kompetencji i uprawnień obecnej Państwowej Komisji Akredytacyjnej.

- Wprowadzenie systemu certyfikowania kwalifikacji zdobytych poza systemem formalnym.

WĄTPLIWOŚCI

Rozwiązanie bardzo **wątpliwe**, jeżeli system ten ma być równorzędny dla systemu formalnego. Powinny wystarczyć dotychczasowe formy uznawania kwalifikacji zdobytych poza systemem formalnym.

- Przygotowanie koncepcji i pilotażowe wdrożenie kształcenia dualnego w systemie studiów przemianych (teoretyczne oraz praktyczne).

WĄTPLIWOŚCI

Trudno tę propozycję ocenić bez podania przez inicjatorów bliższego zarysu tych rozwiązań.

NAUKA

III. Zmiany w zarządzaniu kapitałem ludzkim

6. Podniesienie wymagań stawianych pracom doktorskim.

PROPOZYCJA

Zamiast sformułowania „Podniesienie wymagań stawianych pracom doktorskim” proponowałbym „Przywrócenie wymagań stawianych pracom doktorskim”.

8. Uruchomienie specjalnych grantów dla kobiet powracających do pracy naukowej po urlopie wychowawczym.

POZYTYWNE

Uruchomienie specjalnych grantów dla kobiet powracających do pracy naukowej po urlopie wychowawczym.

11. Wprowadzenie niezależnego od władz mediatora do rozstrzygania konfliktów w środowisku naukowym i akademickim.

POZYTYWNE

Popieramy całkowicie propozycję wprowadzenia instytucji mediatora akademickiego, pozwalającego na skuteczne rozwiązywanie w trybie pozasądowym konfliktów i sporów między pracownikami a pracodawcą oraz innych sporów w zakresie stosunku pracy i kariery nauczyciela akademickiego.

13. Umożliwienie około stu najzdolniejszym absolwentom z tytułem licencjata, a bez tytułu magistra, aplikowania w NCN i NCBiR o granty doktoranckie na realizację badań. Badania prowadzone byłyby w dowolnym dobrym zespole naukowym w kraju i służyły przygotowaniu pracy doktorskiej.

POZYTYWNE

Nie zasługuje na negację, podnoszony niekiedy krytycznie w dyskusji nad projektem, zasadniczo symboliczny zamysł, aby 100 najzdolniejszych licencjatów mogło aplikować o granty doktorskie, czyli aby dać tym nielicznym najlepszym szansę na szybki rozwój, poprzez możliwość uzyskania przez nich w powyższym trybie stopnia doktora.

IV. Zmiany proinnowacyjne

7. Przekształcenie JBR-ów poprzez:

Dezyderaty do zamierzenia „Transformacja JBR-ów” str. 25 Projektu

W JBR podległych Ministerstwu Zdrowia, bez względu na to czy będzie to „Instytut badawczy” (JBR+ prowadzący udokumentowaną działalność naukową) czy „Państwowy Instytut Badawczy” (BIP -służby państwowe) będą zapewne istniały jak dotychczas dwa działy:

- część szpitalna/kliniczna zapewniająca usługi chorym,
- część badawcza, doświadczalna.

Wieloletnie doświadczenie w działalności JBR w sektorze zdrowia skłania do niżej wymienionych propozycji:

Oddzielić działalność kliniczną od działalności usługowej. Działalność kliniczna jest finansowana przez NFZ, Ministerstwo Zdrowia (procedury specjalne), a także (zapewne) będzie posiadała inne fundusze (ubezpieczenia dodatkowe, częściowa odpłatność). Dotychczas stosowany system „dotacji budżetowej” (z MNiSW) wzbudzał wiele kontrowersji wynikających z nieczytelnego adresata tej dotacji: lekarze zatrudnieni w klinikach czy „doświadczalniczy”. Zapowiadany system „dotacji bazowej finansowany przez MNiSW i ministrów właściwych” (por. Projekt) tej sytuacji nie zmieni. Ponadto „ministrowie właściwi” i ich resorty nie bardzo interesują się działalnością badawczą (doświadczalną). Proponuje się powołanie na podstawie obecnych działów badawczych **jednostki badawcze** (zakłady, laboratoria, centra doskonałości) z wydzielonym budżetem i wydzielonym kierownictwem, podległe merytorycznie i finansowo MNiSW. Propozycja ta wzoruje się na organizacji badań medycznych we Francji, gdzie wiele JBR temu powołano „Jednostki badawcze” (research units) podległe INSERM (Narodowy Instytut Zdrowia i Badań Medycznych). Odpowiednik INSERM tylko oczywiście w mniejszym wymiarze mógłby być składową częścią Narodowego Centrum Nauki (NCN), por. str.20 Projektu).

Jednostki badawcze mogą i powinno rozwijać współpracę z działem klinicznym (w JBR+, PIB) na zasadzie wspólnych umów ale umowy takie w części klinicznej powinny być finansowane przez Ministerstwo Zdrowia. W zakresie tej współpracy nadzór merytoryczny leży w kompetencji Rady Naukowej JBR+ lub PIB. [NB. Projekt nie określa zadań, organizacji itd. obu tych instytucji].

W JBR+ lub PIB ustawowo powinno być powołane przynajmniej jedno **ciało kolegialne** zwane **Radą doradczo-nadzorcą** (sprawy: ekonomia, finanse, kontrola działalności dykcji, kooperacja z innymi ośrodkami, ocena audytów itp.). Propozycja wzorowana jest na znanej mi organizacji zarządzania NCR i innych NIH w USA, a także w instytutach europejskich. Żadne instytuty zagraniczne na Zachodzie nie są zarządzane jedynie przez dyrektora i radę naukową - wszystkie mają ustawowe doradczo-nadzorcze ciała kolegialne o dużych i określonych kompetencjach.

Okres kadencji dyrektorów JBR+ lub PIB oraz oddziałów takich instytucji musi być prawnie ograniczony do lat 4 i maksymalnie do dwóch kadencji. Powołanie dyrektorów wyłącznie na zasadzie otwartego konkursu.

W czasie nieobecności dyrektora zastępczo sprawuje zastępca dyrektora do spraw naukowych.

Budżet i podstawowe elementy gospodarki finansowej JBR/PIB muszą być jawne, czytelne, dostępne publicznie. Obligatoryjne ustawowo muszą być publikowane roczne sprawozdanie merytoryczne i finansowe.

Rada naukowa i rada doradczo-nadzorcza muszą mieć w swoim składzie przedstawicieli tych Instytucji państwowych, które kształtują gospodarkę kraju mającą wpływ na politykę zdrowotną państwa. W skład Rady naukowej powinni wchodzić przedstawiciele nauki europejskiej.

UWAGI OGÓLNE DO PROJEKTU

Uniwersytet Gdański

Uchwalenie strategii rozwoju szkolnictwa wyższego jest rzeczą ważną. Przetawione Założenia stanowią przyczynek do debaty na ten temat. Debata ta byłaby cenniejsza, gdyby Rząd przedstawił ogólny choćby projekt finansowania i zmian organizacyjnych w szkolnictwie wyższym i nauce w najbliższych kilku – kilkunastu latach, a przynajmniej wskazał cele reformy. Niestety tak się nie stało.

Założenia Reformy Systemu Szkolnictwa Wyższego stanowią w znacznej mierze zbiór bardzo ogólnikowych haseł, który nie przesądza nie tylko szczegółowego kształtu, ale kierunku zapowiadanych zmian. Wiele z tych haseł wyraża prawdy oczywiste.

Uwagi przyjęte na zebraniu Regionalnej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” Regionu Śląsko Dąbrowskiego

W większości są to zdroworozsądkowe postulaty od wielu lat zgłaszane przez Krajową Sekcję Nauki NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”. Aż dziw bierze, że w nauce i w szkolnictwie wyższym (a więc w podobno najmądrzejszym środowisku) te pomysły z takim trudem i dopiero teraz są przekształcane w projekt reformy. Wielką niewiadomą będzie proces reformowania. Może się na przykład okazać, że pod pozorem szczytnego reformowania zrealizowane zostaną najmniej korzystne i niewiele dające pomysły.

Opinia Regionalnej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” Regionu Ziemi Łódzkiej w sprawie „Projektu założeń reformy systemu nauki i reformy systemu szkolnictwa wyższego”

Regionalna Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” Regionu Ziemi Łódzkiej uznaje za cenną inicjatywę opracowanie „Projekt założeń reformy systemu nauki i reformy systemu szkolnictwa wyższego” autorstwa MNiSW.

System polskiego szkolnictwa wyższego potrzebuje bardziej efektywnych procedur wykorzystania środków przeznaczonych na dydaktykę i badania naukowe. Przejrzysty system oceny dorobku naukowego i powiązanie go z motywacyjnym systemem wynagrodzeń oraz finansowaniem badań opartym o model konkursowy ułatwi zatrzymanie młodych i aktywnych naukowców w kraju, nie blokując im możliwości wyjazdu na staże zagraniczne.

Ww. opracowanie uważamy za krok we właściwym kierunku, choć nie pozbawiony pewnych mankamentów. W planowanym programie działań można łatwo zauważyć pewien chaos, polegający między innymi na wymienianiu jednym tchem działań różniących się znacznie wagą i stopniem skomplikowania, jak np. „opracowanie strategii rozwoju szkolnictwa wyższego” obok „przekształcenia kolegiów nauczycielskich w szkoły policealne”. Brakuje nam również wstępu, który prezentowałby całościowo wizję szkolnictwa wyższego i nauki – celu, do którego reforma ma nas doprowadzić. Popieramy natomiast wszelkie działania służące do zwiększenia jasności kryteriów oceny, takie jak jawność obrad Centralnej Komisji, upublicznienie dorobku naukowego nauczycieli akademickich, kadencyjność stanowisk kierowniczych, konkursy przy obsadzaniu ważnych stanowisk z udziałem zewnętrznych recenzentów, etatyzację. Ponieważ przedstawione założenia cechuje duży poziom ogólności, uważamy, że ostateczny kształt reform powinien być wypracowany w drodze dyskusji prowadzonej z udziałem wszystkich zainteresowanych środowisk. Jako przedstawiciele związku zawodowego, w dyskusji nad Projektem, ze szczególną troską będziemy zajmować się warunkami pracy i wynagrodzenia wszystkich pracowników zatrudnionych w szkołach wyższych.

Ocena zaprezentowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w dniu 16 kwietnia 2008 r. założeń i też dotyczących zmian w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, przygotowanych przez Zespół d/s Reformy Systemu Nauki oraz Reformy Szkolnictwa Wyższego powołany przez minister Barbarę Kudrycką, zdaniem Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”, jest zróżnicowana. Ma też charakter wstępny, ponieważ zapewne nie wszystkie założenia i tezy projektu rządowego zostaną zachowane, a te, które pozostaną, mogą uzyskać dalszy kształt realizacyjny bardzo różny od ich obecnej, wyjściowej, zazwyczaj hasłowej formy. Mając świadomość tych ograniczeń, chcemy obecnie skupić się na konstatacjach dotyczących spraw, które naszym zdaniem, już obecnie mogą zasługiwać na poparcie.

Należy więc najpierw podkreślić, że po raz pierwszy od 1989 r. rząd RP zdecydował się na sformułowanie i przedstawienie założeń reform mogących znacznie przybliżyć naukę i szkolnictwo wyższe w Polsce do rozwiązań stosowanych w krajach zachodnich, legitymujących się wysokim poziomem tych dziedzin. Należy też docenić, że tak ambitne założenia wypracował zespół rządowy, którego większość stanowili profesorowie ze świata nauki i szkolnic-

stwa wyższego potrafiący wnieść się ponad partykularyzm swoich macierzystych środowisk. Jednak zarówno inspiracja, jak i obecna wola polityczna gotowości przeprowadzenia powyższych zasadniczych zmian jest wynikiem działań obecnego rządu RP.

Stworzono projekt daleki od doskonałości, którego zignorowanie prowadziłoby jednak do obniżania przeciętnego poziomu szkół wyższych w Polsce i rozwoju patologii w środowiskach naukowych, dla których skutecznej tamy nie stanowi obecnie obowiązująca ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym z 27 lipca 2005 roku, stworzona zasadniczo pod egidą i przy udziale grupy rektorów z Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich i grupy byłych rektorów z prywatnej Fundacji Rektorów Polskich, której jeden z głównych aktywistów był następnie szefem gabinetu politycznego Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

KZ NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach

Zgodnie z tym, co zapisano w „Strategii”, „rozwój społeczny i gospodarczy jest ściśle uzależniony od wprowadzania innowacji: technologicznych, organizacyjnych, menedżerskich, edukacyjnych”. Jakkolwiek kierunek proponowanych zmian systemowych jest naszym zdaniem w wielu aspektach słuszny, można odnieść wrażenie, że głównym celem reformy jest redystrybucja dotychczasowych nakładów na szkolnictwo wyższe i naukę poprzez zawężenie finansowania do wybranych podmiotów (w szkolnictwie wyższym – tzw. uczelnie flagowe) i szybkie zmniejszanie nakładów budżetowych dla pozostałych (tj. większości) podmiotów. Zakładany w „Strategii” wzrost finansowania jest niewystarczający (0,15 PKB), ponieważ trudno oczekiwać, iż w czasie 4 lat nastąpi zakładany znaczący wzrost udziału środków pozabudżetowych (uzasadniający spadek dotacji do 30-40% dotychczasowego poziomu), co spowoduje de facto szybką deprecjację innych niż wybrane jednostki (szkoły wyższe, jednostki badawcze). Doprowadzi to - w sprzeczności z werbalnie przynajmniej deklarowaną do tej pory strategią zrównoważonego rozwoju - do nie mających uzasadnienia ogromnych różnic w rozwoju społecznym różnych regionów kraju. Stoi to również w sprzeczności z cytowanym wyżej stwierdzeniem. Niewykorzystane są w naszym mniemaniu, pomimo takich deklaracji, rezerwy wynikające z możliwości poprawy zarządzania finansami dzięki zmianom organizacyjnym i menedżerskim. Samo przyznanie kierownikom jednostek (rektorom, dyrektorom) dużych uprawnień przy braku realnej kontroli i osobistej odpowiedzialności nie jest panaceum na bolączki organizacyjne. Podobnie, pomimo zwrócenia uwagi na znaczącą rolę innowacji edukacyjnych, odnosi się wrażenie, że szkolnictwo wyższe traktowane jest jako enklawa edukacyjna niezwiązana z całym systemem edukacji w Polsce i mająca nań ogromny wpływ. Brak w Projekcie odniesienia do całości systemu edukacji i zwrócenia uwagi na konieczność poprawy jakości dydaktyki i wzrostu znaczenia badaczy zajmujących się dydaktyką szczegółową. Wiele słusznych w dalekiej perspektywie postulatów jest całkowicie oderwanych od stanu otoczenia społeczno-gospodarczego i trudno oczekiwać, że zostanie zrealizowanych wbrew temu stanowi; przykładowo wymóg mobilności kadry nie jest do pomyślenia w kraju, gdzie mobilność społeczna stoi na tak niskim poziomie z powodów czysto materialnych. Wydaje się, że przy skoncentrowaniu się na posunięciach innowacyjnych nie budzących społecznych protestów, wprowadzeniu koniecznych zmian organizacyjnych, poprawie zarządzania ze szczególnym uwzględnieniem jej informatyzacji w skali krajowej, przeznaczeniu dodatkowego strumienia finansowego na realizację postulowanych zmian i rozłożeniu ich w dłuższym horyzoncie czasowym, większość z tych celów mogłaby być zrealizowana.

NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” AGH w Krakowie:

uważa za konieczne przeprowadzenie reformy systemu nauki i szkolnictwa wyższego. Związek dał temu wyraz w poselskim projekcie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z roku 2005. Przedstawiony Projekt założeń reformy systemu nauki i reformy systemu szkolnictwa wyższego jest, zdaniem NSZZ „Solidarność” AGH niespójny, bardzo ogólny i w wielu punktach nieczytelny, ponieważ trudno domyślić się prawdziwych intencji proponowanych rozwiązań.

We wszystkich opracowaniach ministerialnych, bądź pisanych na zamówienie Ministerstwa, a traktujących o przemianach w szkolnictwie wyższym w Polsce po roku 1989, starannie omijano udział w tych przemianach Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”- związkowej centrali zrzeszającej ok. 25 000 pracowników szkolnictwa wyższego i nauki, która wielokrotnie występowała o odważną zmianę modelu kariery w naszym szkolnictwie wyższym i nauce.

KZ NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” IMGW w Warszawie

Członkowie NSZZ „Solidarność” przy Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej wiążą duże nadzieje z przewidywaną reformą nauki. Naszym zdaniem ze względu na wieloletnie zaniedbania w finansowaniu nauki w Polsce jej **modernizacja i restrukturyzacja powinna łączyć się ze skierowaniem na ten cel znaczących środków**, których oba dokumenty praktycznie nie przewidziały. Ambitny program naprawczy powinien zapewnić finansowanie nauki w Polsce przynajmniej na poziomie średniej europejskiej. Należy pamiętać, że **bez radykalnego, znaczącego wsparcia finansowego nauki**, szczególnie w sektorach nieprodukcyjnych, do których należy również nasz Instytut, stawiane **nowe wyższe wymagania, mogą podzielać jak dodatkowe restrykcje, które spowodują dalszy odpływ kadr** do innych krajów, przedsiębiorstw, sektorów oferujących lepsze warunki finansowe, co w rezultacie spowoduje efekt odwrotny od zamierzonego.

W obu dokumentach mało jest mowy o rzeczywistej pomocy państwa dla nauki polskiej, natomiast wiele o zmianach strukturalnych - podnosi się wymagania, stawia wymogi, mówi się o likwidacji stabilizacji zatrudnienia itp. Chcemy zwrócić uwagę na problemy takich Instytutów jak nasz, które pełnią na rzecz państwa bardzo odpowiedzialną służbę hydrologiczno-meteorologiczną, prowadząc szereg monitoringów oraz są odpowiedzialne za kontrolę zapór i **powinny otrzymywać ze strony pracowników pionu nauki wsparcie merytoryczne w kilku wąskich dziedzinach** mocno związanych z praktyką. Pracownicy naukowcy zatrudnieni w IMGW nie znajdują łatwo pracy w innych instytucjach naukowych bez przekwalifikowania się. Z drugiej strony wykształcenie nowej kadry naukowej przydatnej dla specyficznych zadań IMGW wymaga co najmniej kilku lat. **Nie wyobrażamy sobie, żeby całkowite odejście od etatyzacji w nauce w takich jednostkach jak IMGW przyniosło dobre efekty.**

Od wielu lat nasz Instytut składa kolejne wnioski o przekształcenie w PIB. Niestety są one odrzucane z powodów formalnych, a głównie konieczności wykazania komercyjnych źródeł finansowania. Jeśli w nowych rozwiązaniach będą dalej mocne naciski na zwiększenie udziału komercji w PIB, nasz Instytut, obciążony kosztami utrzymania sieci kilku bardzo drogich systemów pomiarowych, teleinformatycznych oraz łączności, dalej PIB-em nie zostanie. Brak jest w przedstawionym dokumencie szczegółów, **w jaki sposób byłaby finansowana ta część PIB, która prowadzi służby państwowe.** W przypadku IMGW ok. 80% nakładów to potrzeby służb. Obecnie finansowane głównie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz z budżetu państwa (poprzez Ministerstwo Środowiska). Dotacja do działalności naukowej to zaledwie ok. 3% budżetu rocznego IMGW, a zarazem ok. 50% potrzeb pionu nauki. Z czego jasno wynika, że nauka w IMGW od dawna reformę przeszła.

Dziwić też może fakt, dlaczego nie deklaruje się praktycznie żadnej pomocy dla restrukturyzowanych jednostek badawczo rozwojowych (idea w wielu przypadkach bardzo słuszna). Powszechna jest opinia w środowisku, że **zlikwidowanie wielu dotychczasowych JBR-ów zniszczyło bezpowrotnie często bardzo wartościowy dorobek naukowy.**

Czytając oba dokumenty odnosi się wrażenie, że zostały one przygotowane głównie po to, aby nasz kraj - Polska mogła w formalny sposób udokumentować podjęcie działań w celu realizacji strategii lizbońskiej, która zakłada podniesienie poziomu naukowego w krajach Unii Europejskiej. Wydaje się, że autorzy programu zdają sobie z tego sprawę, że Polska podnosząc wymagania wobec środowiska ludzi nauki bez odpowiedniego wsparcia finansowego w szybkim stopniu nie zmniejszy dystansu dzielącego nas od Europy, tym bardziej, że właśnie poziom kadry oraz poziom nauk teoretycznych jest w Polsce relatywnie wysoki. Są to zatem programy formalne, przygotowane bardziej na potrzeby Unii Europejskiej, niż programy naprawcze.

Przedstawiony w obu dokumentach projekt reformy nauki i szkolnictwa zawiera wiele interesujących, ale też wiele kontrowersyjnych rozwiązań, które powinny być poddane szerokiej dyskusji w środowisku nauki, a ewentualna jego realizacja powinna łączyć się ze skierowaniem na ten cel niezbędnych środków, bez których program ten nie ma szans powodzenia.

„Wiadomości KSN” Biuletyn Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

Redaguje zespół: *Maria Wesołowska, Janusz Sobieszczański, Krzysztof Schmidt-Szałowski,*

Redaktor naczelny: *Anna Gołębiowska,*

opracowanie językowe: *Jerzy Jackl, opracowanie techniczne: Elżbieta Smorczevska.*

Adres redakcji: *Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność”, ul. Waryńskiego 12, A 221, 00-631 WARSZAWA*

Nr konta: *Sekretariat Nauki i Oświaty, Gdańsk; KSN NSZZ „Solidarność”*

92 1020 1068 0000 1102 0000 2733

tel/fax (0-22) 825 73 63, tel.(0-22) 234 98 78, kom. 0 603 123 438

e-mail: KSN@interia.pl ; <http://www.solidarnosc.org.pl/~ksn>